МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПрАТ "ПВНЗ ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра підприємництва, менеджменту та туризму

ДО ЗАХИСТУ
ДОПУЩЕНА

Зав.кафедрою
к.е.н., доцент Панкова М.О.

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Виконав
ст. гр. ПТБ-110 _____ Сергійчук О.О.

Керівник
к.е.н., доцент _____ Адаменко М.В.

Запоріжжя
2024

ПрАТ “ПВНЗ ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра підприємництва, менеджменту та туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедрою
к.е.н., доцент Панкова М.О.
« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

студенту гр. ПТБ-110 спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Сергійчуку Олександру Олександровичу

1. Тема: Напрямки удосконалення управління витратами підприємства
затверджена наказом по інституту № 06.2-11 від 19.02.21 р.
2. Термін здачі студентом закінченої роботи: 18 червня 2021 р.
3. Перелік питань, що підлягають розробці:

– розкрити сутність ефективності підприємницької діяльності;

– визначити зміст та методику розрахунку показників ефективності діяльності підприємств;

– обґрунтувати методичні підходи підвищення ефективності підприємницької діяльності;

– надати організаційно-економічну характеристику ТОВ “Укренергокомплект”;

– проаналізувати показники ефективності діяльності ТОВ “Укренергокомплект”;

– визначити напрямки підвищення ефективності діяльності ТОВ “Укренергокомплект”;

– провести оцінку ефективності запропонованих заходів.

Дата видачі завдання 25 січня 2021 р.

Керівник бакалаврської випускної роботи _____ М.В. Адаменко

Завдання прийняв до виконання _____ Н.М. Кельвич

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав.кафедрою_____

К А Л Е Н Д А Р Н И Й Г Р А Ф І К
підготовки кваліфікаційної бакалаврської роботи
здобувачами освіти інституту ЗІЕІТ *денної* форми навчання
гр. ПТБ-110 П.І.Б. Сергійчука Олександра Олександровича
2023-2024 навчальний рік

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність по графіку %, підпис керівника	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1.	Збір практичного матеріалу за темою кваліфікаційної бакалаврської роботи	**29.01.24-24.02.24**		
2.	Корегування теми кваліфікаційної бакалаврської роботи	**26.02.24-01.03.24**		
3.	**І атестація** І розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи	**25.03.24-30.03.24**		
4.	**ІІ атестація** ІІ розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи	**22.04.24-27.04.24**		
5.	**ІІІ атестація** ІІІ розділ кваліфікаційної бакалаврської роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат	**20.05.24-25.05.24**		
6.	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на оригінальність	**06.05.24-08.06.24**		
7.	Доопрацювання кваліфікаційної бакалаврської роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії	**27.05.24-08.06.24**		
8.	**Попередній захист кваліфікаційної бакалаврської роботи**	**10.06.24-15.06.24**		
9.	Подача кваліфікаційної бакалаврської роботи на кафедру	**за 3 дні до захисту**		
10	**Захист кваліфікаційної бакалаврської роботи**	**17.06.24-24.06.24**		

Керівник _____М.В. Адаменко «_____»_____2024р.

Студент _____ О.О. Сергійчук «_____»_____2024р.

*Графік складається в трьох примірниках: для студента, керівника,зав.кафедрою

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота: 79 сторінок, 23 таблиці, 7 рисунків, 44 джерела літератури, 6 додатків

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є визначення напрямків удосконалення управління витратами ТОВ «Пластика ПП».

Об'єктом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є виробничо-господарська діяльність ТОВ «Пластика ПП».

Предметом дослідження кваліфікаційної бакалаврської роботи є теоретичні, методичні та практичні засади формування системи управління витратами підприємства.

В рамках цього було запропоновано два проектних рішення та модель оптимізації витрат, які повинні значно покращити ситуацію в межах ТОВ «Пластика ПП»:

1. Проект зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції.

2. Проект встановлення виробничої екструзійної лінії для автоматизації процесу виготовлення виробів з полівінілхлориду.

В результаті впровадження даних рішень ТОВ «Пластика ПП» може отримати чистий додатковий прибуток в розмірі 288,04 тис. грн.

Для оптимізації витрат ТОВ "Пластика ПП" було сформовано задачу на знаходження мінімального значення функції цілі при заданих обмеженнях.

Внаслідок розрахунку даної моделі було встановлено прогнозований обсяг змінних та постійних витрат на наступний період (рік), що буде мати значення 4469,33 тис. грн. і 1176,43 тис. грн. відповідно. Загальна сума витрат буде становити 5645,76 тис. грн., що відповідає плановій точці беззбитковості.

БЕЗЗБИТКОВІСТЬ, ВИТРАТИ, МАРЖИНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ, ПЛАНУВАННЯ, ПРИБУТОК, СОБІВАРТІСТЬ, СТРУКТУРА ВИТРАТ, УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ, ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ 7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМТВІ 11
1.1. Економічна сутність витрат та їх класифікація 11
1.2. Загальна характеристика системи управління витратами 21
1.3. Методичні підходи до аналізу витрат підприємства 27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОВ «ПЛАСТИКА ПП» 32
2.1. Загальна характеристика діяльності ТОВ «Пластика ПП» 32
2.2. Аналіз витрат ТОВ «Пластика ПП» за елементами та виробничої собівартості 41
2.3. Факторний аналіз витрат на виробництво продукції ТОВ «Пластика ПП» 50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОВ «ПЛАСТИКА ПП» 54
3.1. Пропозиції щодо зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції ТОВ «Пластика ПП» 54
3.2. Заходи з удосконалення управління витратами ТОВ «Пластика ПП» при розширенні виробництва 61
3.3. Визначення оптимального розміру витрат ТОВ «Пластика ПП» 66
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 75
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 80
ДОДАТКИ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ

Слово / словосполучення	Скорочення	Умови використання
А		
абсолютний, абсолютне	абс.	при цифрах
В		
відносний, відносне	відн.	при цифрах
виробництво	вир-во	при цифрах
Г		
гривня, гривень	грн.	при цифрах
К		
копійка	коп.	при цифрах
М		
місто	м.	по тексту
Р		
розділ	розд.	при цифрах та у примітках
район	р-н	по тексту
редакція, редактор	ред.	по тексту
рисунок	рис.	по тексту
С		
сторінка	стор.	при цифрах та у примітках
Т		
таблиця	табл.	по тексту
тисяч гривень	тис. грн.	при цифрах та у примітках

ВСТУП

В умовах ринкової економіки, коли активізувались питання виживання підприємств у конкурентній боротьбі та забезпечення їх платоспроможності, підвищується роль управління діяльністю підприємств в прийнятті оптимальних рішень, в основі яких зосереджена техніко-економічна інформація щодо випуску продукції, витрат на її виробництво і рівня цін по її реалізації. Тобто однією з найважливіших і найскладніших проблем для підприємницьких структур є потреба вибору найкращого варіанту управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства.

Саме вибір найкращого варіанту управління витратами є важливою умовою успішної діяльності підприємств, що дає змогу досягти оптимального рівня витрат виробництва, внаслідок чого зростає конкурентоздатність продукції та стає реальним досягнення довгострокового економічного зростання підприємств.

Управління витратами – це відносно молода сфера наукових і практичних інтересів. Воно започаткувало свій розвиток з виникненням теорії витрат, яка з'явилася у другій половині XIX ст. Піонерами в її розробці були найбільш розвинуті на той час в економічному відношенні країни, до яких слід віднести Англію, Німеччину, США.

З отриманням незалежності в Україні питанням формування витрат, собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства і організації не надавали належної уваги. Це привело не до удосконалення методів планування, обліку, калькулювання і аналізу собівартості продукції, а до втрати тих прийомів, які були вже напрацьовані в попередні роки.

У сучасний період управління витратами, як єдиного цілісного процесу, що визначає політику підприємств та організацій, в Україні практично не існує. На це також звертає увагу відомий український вчений, академік М.Г. Чумаченко, який зазначає, що в даний час ще немає чіткої системи управління процесом зниження собівартості.

Актуальність проблеми посилюється ще й тим, що інфляційні процеси, які мають місце впродовж останніх років, не сприяють зниженню рівня витрат. Прибуток досягається, в основному, не шляхом зменшення затрат на виробництво продукції, а за рахунок зростання відпускних цін.

Дослідження теоретичних основ та практичного застосування різних систем управління витратами знайшли своє відображення в працях вітчизняних і закордонних учених: К. Вілсона, К. Ларіонової, С. Ніколаєвої, О. Орлова, Т. Примака, Є. Рясних, Дж. Сігела, С. Сінка, С. Стукова, В. Суржика, Р. Хілтона, Л. Хлапенова, Ю. Цал – Цалка, М. Чумаченка та ін.

Однак більшість вчених розглядає управління витратами окремо від процесів розвитку підприємства. Тому комплексний, інтегрований підхід до управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства дотепер не одержав достатнього теоретичного й практичного обґрунтування.

Окремі питання підвищення ефективності управління витратами підприємства вивчені недостатньо. Зокрема, мають місце різні підходи до факторів впливу на витрати підприємства, маються розходження в методиках розрахунку, аналізі, основних показниках і комплексній оцінці витрат підприємства, також вимагають подальшого розвитку питання розробки конкретних механізмів пошуку і реалізації внутрішніх резервів економії витрат підприємств. Незавершеність наукових розробок в області удосконалення управління витратами підприємства й істотна практична значимість даної проблеми для розвитку підприємств підкреслює об'єктивний характер актуальності теми дослідження.

Метою даної роботи є необхідність вивчити теоретичні та практичні аспекти формування витрат підприємства з метою удосконалення механізму управління витратами ТОВ «Пластика ПП».

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність, принципи та методи управління витратами підприємства;

- визначити методики формування витрат;

- розкрити зміст управління витратами підприємств й обґрунтувати необхідність активізації діяльності підприємств щодо формування і реалізації ефективної системи управління витратами;

- провести аналіз фінансово – господарської діяльності підприємства;

- проаналізувати особливості формування витрат на ТОВ «Пластика ПП»

- розробити систему організаційно – економічних заходів зниження витрат виробництва на ТОВ «Пластика ПП».

Об’єктом дослідження дипломної роботи є виробничо-господарська діяльність ТОВ «Пластика ПП».

Предметом дослідження дипломної роботи є теоретичні, методичні та практичні засади формування системи управління витратами підприємства.

При написанні роботи використовувалися наступні методи: аналітичний, монографічний, балансовий, статистичний, графічний, економіко – статистичний.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні запропонованого механізму формування системи управління витратами не тільки у переробній галузі, а й у інших споріднених галузей.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМТВІ

1.1. Економічна сутність витрат та їх класифікація

Ніяка діяльність неможлива без витрат. Досягнення будь-якої мети, забезпечення кінцевого результату потребує витрат. І об'єктивність суспільного розвитку, і факти практичної діяльності, і закономірності сучасної дійсності, і логіка пізнання показують, що спочатку мають місце витрати, а потім результати, пов'язані з цими витратами. З такого порядку і витікає те надзвичайно особливе місце витрат у життєдіяльності всіх суб'єктів господарювання.

Основним мотивом діяльності будь-якого підприємства в ринкових умовах є максимізація прибутку. Реальні можливості реалізації цієї стратегічної мети в багатьох випадках обмежені витратами виробництва та попитом на продукцію, що виробляється. Отримання найбільшого ефекту з найменшими витратами, економія трудових, матеріальних і фінансових ресурсів залежать від того, як підприємство вирішує питання управління витратами, котре передбачає пошук способів їх зниження.

Витрати є основним обмежником прибутку і одночасно головним фактором, який впливає на обсяг пропозиції. Отже, ефективність управління витратами має велике значення для підприємства, тому вивченню категорії «витрати» необхідно приділити особливу увагу.

У вітчизняній економічній літературі переважає слово «витрати», однак трапляються й такі поняття, як «затрати» та «видатки». Відмінність у тлумаченнях слів «витрати» та «затрати» відсутня. Термін «видатки» використовується лише у бюджетній сфері діяльності держави. Видатки бюджету — це кошти, які спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення

основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум. Проте в бюджетній сфері існує й поняття «витрати бюджету», яке є ширшим за «видатки». Так, витрати бюджету включають видатки бюджету та кошти на погашення основної суми боргу[3].

Більшість українських учених визначають категорію «витрати», в основному, як поточні витрати підприємства, представлені показником собівартості продукції.Деякі автори розглядають «витрати» як вартість придбання необоротних активів підприємства [7].

Спеціалісти Міжнародної фінансової корпорації трактують «витрати» як вартісне вираження спожитих ресурсів з метою виконання робіт щодо задоволення потреб клієнтів [9].

Вважаємо, що зазначені вище підходи лише частково відображають сутність поняття «витрати». «Витрати» є складною економічною категорією, що витікає з їх місця, ролі й етапу виникнення в діяльності підприємства.

З метою з'ясування сутності витрат розглянемо початковий етап їх формування. Виходимо з того, що поняття «витрати» певним чином пов'язане з поняттям «ресурси». Формування ресурсів підприємства відбувається на ринку капіталу (рис. 1.1)[11].

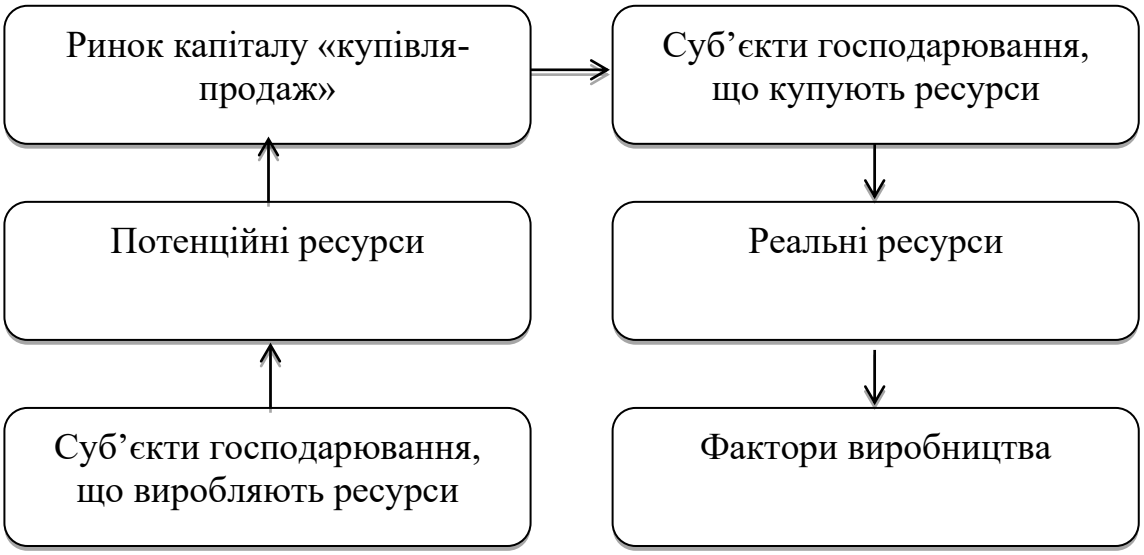

Рис. 1.1. Загальна схема формування ресурсів підприємства

Поки необхідні ресурси знаходяться на ринку капіталу (рис. 1.1), вони є

потенційними для підприємства. Якщо підприємство купує їх для забезпечення досягнення поставленої мети розвитку, вони стають реальними ресурсами або факторами виробництва для цього підприємства. Таким чином, потенційні ресурси перетворюються в реальні ресурси (активи) підприємства тільки з моменту їх придбання, а факторами виробництва — з моменту їх цільового використання.

Одна частина сформованих ресурсів підприємства забезпечує процес виробництва протягом довгострокового періоду, не змінюючи при цьому свою натуральну форму, а інша частина перебуває у сфері виробництва і сфері обігу і повертається упродовж одного виробничого циклу. Відповідно перший вид ресурсів називають застосованими ресурсами, а другий — споживаними. Слід зазначити, що в діяльності підприємства спочатку мають місце застосовані ресурси, а потім споживані. Застосовані ресурси поступово споживаються в процесі виробництва, тобто стають частково споживаними[1].

Задіяні в процесі діяльності підприємства ресурси, котрі зафіксовані в грошовій формі, формують його витрати (рис. 1.2).

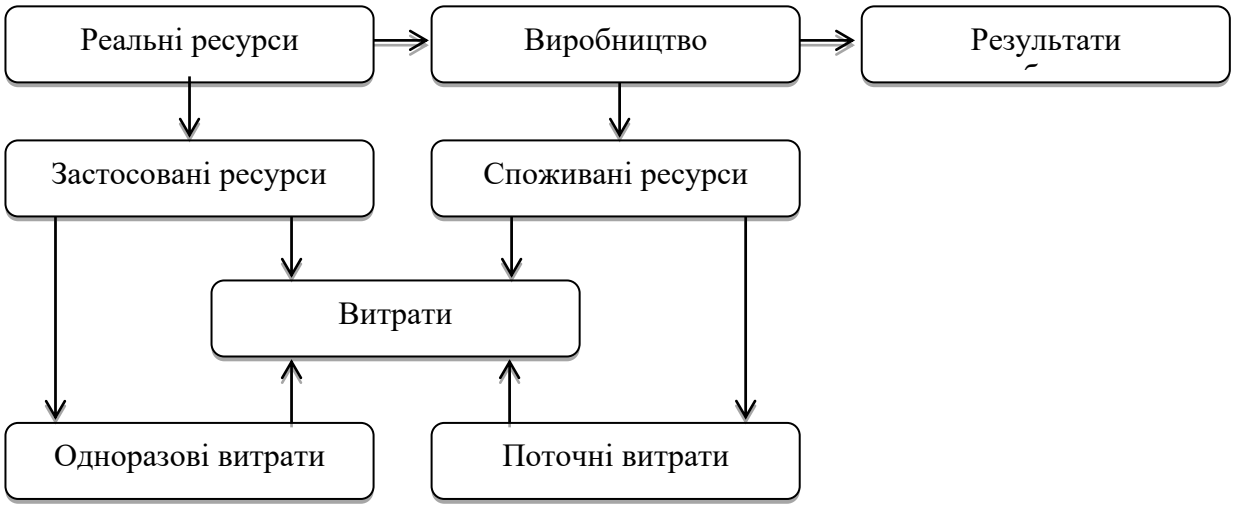

Рис. 1.2. Методологічні засади до визначення сутності терміна «витрати»

Отже, «витрати» – це економічний показник роботи підприємства, фірми тощо, який характеризує суму витрат, понесених у процесі господарської діяльності [19].

Витрати – це вартість ресурсів, що використовуються в подальшому для отримання прибутку або досягнення інших цілей організації. До складу витрат належать вартість матеріальних та трудових ресурсів, необхідних для виробництва тієї чи іншої продукції чи послуг. Економія витрат є одним з критеріїв підвищення ефективності діяльності підприємства. Методологічні основи формування у бухгалтерському обліку інформації про видатки підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, визнання видатків та їх склад регламентуються стандартом бухгалтерського обліку № 16

Витрати на виробництво як об`єкт пізнання добре вивчені в теорії обміну та аналізу виробничої діяльності. Класифікація витрат має практичне значення. Групування витрат за окремими ознаками є основою обліку, аналізу та калькулювання собівартості продукції. До того ж , групування витрат допомагає знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, у нових сферах діяльності. Відповідно до п. 138.1 Податкового кодексу України (надалі ПКУ) витрати, враховуються при обчисленні об’єкта оподаткування, складаються з:

1. Витрат операційної діяльності
2. Інших витрат.

Детальніше склад витрат та їх характеристика розкрита в табл. 1.1

Таблиця 1.1

Склад витрат підприємства згідно ПКУ[2]

Склад витрат		Пункт ПКУ
1		2
1. Витрати операційної діяльності	Собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та інші витрати беруться для визначення об’єкта оподаткування з урахуванням пп. 138.2, 138.11, 140.2 — 140.5, ст. 142, 143 та інших статей ПКУ, що прямо визначають особливості формування витрат платника податку. Собівартість виготовлених та реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг складається з витрат, прямо пов'язаних з виробництвом таких товарів, виконанням робіт, наданням послуг, а саме: — прямих матеріальних витрат; — прямих витрат на оплату праці; — амортизації виробничих основних засобів та нематеріальних активів	П.п. 138.1.1

Продовження табл. 1.1

1		2
2. Інші витрати	Загальновиробничі витрати	П.п. 138.10.1
	Адміністративні витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:	П.п. 138.10.2
	Витрати на збут, що включають витрати, пов'язані з реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг	П.п. 138.10.3
	Інші операційні витрати. Ця категорія витрат включає, зокрема: а) витрати за операціями в іноземній валюті, втрати від курсової різниці, визначені відповідно до ст. 153 ПКУ; б) амортизацію наданих в оперативну оренду необоротних активів; в) інші витрати операційної діяльності, пов'язані з господарською діяльністю, наприклад: — суми коштів, унесені до страхових резервів у порядку, передбаченому ст. 159 ПКУ; — суми нарахованих податків і зборів, установлених ПКУ (крім тих, які не зазначені в переліку податків і зборів, установлених цим Кодексом), єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; — витрати на інформаційне забезпечення господарської діяльності платника податку, у тому числі з питань законодавства, на придбання літератури, оплату інтернет-послуг та передплату спеціалізованих періодичних видань	П.п. 138.10.4
	Фінансові витрати, до яких належать витрати на нарахування процентів (за користування кредитами та позиками, за випущеними облігаціями та фінансовою орендою) та інші витрати підприємства в межах норм, установлених цим Кодексом, пов'язані із запозиченнями (крім фінансових витрат, які включені до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку)	П.п. 138.10.5

Також важливо знати класифікацію витрат виробництва на базі різноманітних ознак поділу (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація витрат

Ознаки	Види витрат
1	2
1. За відношенням до виробничого процесу	Основні
	Накладні
2. За відношенням до обсягів виробництва	Умовно постійні
	Умовно змінні
3. За єдністю складу	Одноелементні
	Комплексні
4. За способом віднесення на собівартість окремих видів виробництва	Прямі
	Непрямі
5. За доцільністю	Продуктивні
	Непродуктивні

Продовження табл. 1.2

1	2
6. За календарним періодом	Поточні
	Довгострокові
	Одноразові
7. За видами діяльності	Звичайної діяльності:
	операційної діяльності
	фінансової діяльності
	інвестиційної діяльності
	Надзвичайної діяльності
8. За об'єктом формування	Сукупні
	На одиницю продукції
9. За економічними елементами	Матеріальні
	На оплату праці
	Відрахування на соціальні заходи
	Амортизація
	Інші операційні
10. За методикою обчислення	Середні на одиницю продукції
	Граничні на одиницю продукції
11. За статтями витрат	Прямі матеріальні
	Прямі на оплату праці
	Інші прямі
	Загальновиробничі
12. За статтями калькуляції	Визначаються підприємством самостійно
13. За обґрунтуванням господарських рішень	Явні
	Неявні
	Релевантні
	Нерелевантні
14. За видами продукції	На виріб
	На типового представника виробів
	На групи однорідних виробів
	На валову продукцію
	На товарну продукцію
	На реалізовану продукцію
15. За визначенням відношення до собівартості	На продукцію
	Періоду
16. За ступенем урегульованості	Повністю регульовані
	Слабко регульовані (не регульовані)
17. За місцем виникнення	Цехові
	Інших структурних підрозділів
18. За характером виробництва	Основного виробництва
	Допоміжного виробництва
	Обслуговуючого виробництва
19. За часом віднесення до собівартості продукції	Звітного періоду
	Майбутнього звітного періоду
	Майбутніх періодів
20. За видами класифікації витрат	Економічні елементи
	Статті витрат
	Калькуляційні статті
21. За видами операційної діяльності	Собівартість реалізованої продукції
	Адміністративні
	Збутові
	Інші операційні

Розглянемо класифікацію витрат більш детально.

Під час групування витрат за їх економічним елементом до кожного елементу включають витрати на конкретний вид ресурсів. При цьому не має значення, на які цілі витрачені ресурси, закінчено виробництво продукції чи ні тощо. У типовому положенні з планування, обліку та калькулювання собівартості у промисловості наводяться п`ять економічних елементів:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні потреби;
- амортизація основних фондів;
- інші витрати.

Класифікація за економічними елементами є єдиною для всіх галузей промисловості. Вона має практичне значення. На її основі складається форма звітності підприємства. Таке групування дозволяє визначати та аналізувати структуру витрат підприємства, аналізувати її динаміку. Залежно від питомої ваги того чи іншого елемента в собівартості виробництва виділяють: матеріаломісткі (висока питома вага матеріальних витрат), трудомісткі (значне частка витрат на оплату праці), фондомісткі галузі (головне місце займає амортизація основних фондів)[29].

Витрати за статтями калькуляції – це витрати на окремі види продукції, а також витрати на основне і допоміжне виробництво.

Типова структура статей калькуляції:

- сировина та матеріали;
- придбання комплектуючих, напівфабрикатів, робіт та послуг виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій;
- паливо та енергія на технологічні цілі;
- зворотні відходи (віднімаються);
- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- відрахування на соціальне страхування;

- витрати, що пов`язані із підготовкою та освоєннями виробництва продукції;

- відшкодування зносу спеціальних інструментів та пристроїв цільового призначення та інші спеціальні витрати;

- витрати на утримання та експлуатацію обладнання;

- загально виробничі витрати;

- загальногосподарські витрати;

- витрати у разі технічно виправданого браку;

- супутня продукція (віднімається);

- інші виробничі витрати;

- комерційні (поза виробничі).

Класифікація витрат на прямі та непрямі залежить від характеру, об`єкту калькулювання, собівартість якого необхідно обчислити – виду продукції (робіт, послуг), виду діяльності[24].

Прямі витрати – це витрати, які в момент їх виникнення можуть бути безпосередньо віднесені на об`єкт калькулювання (на базі первинної документації). До прямих витрат належать витрати на сировину та матеріали, комплектувальні, на заробітну плату та інші.

Непрямі витрати пов`язані з роботою підприємства чи його підрозділів загалом або з виробництвом декількох видів продукції, їх не можна безпосередньо віднести на собівартість конкретного виду продукції. До непрямих витрат відносять: опалення та освітлення, оплату праці менеджерів, амортизацію та інші.

Залежно від ступеня впливу обсягів виробництва на рівень витрат вони поділяються на умовно-змінні та умовно-постійні. Умовно-постійні – це витрати, що змінюються зі зростанням чи зменшенням обсягів виробництва. До них відносять витрати на утримання будов, споруд управління виробничою діяльністю цехів, витрати на забезпечення господарських потреб виробництва. До умовно-змінних відносять матеріальні витрати, витрати на оплату праці робітників, зайнятих у процесі виробництва, інші витрати.

До змінних витрат відносять витрати, обсяг яких змінюється залежно від рівня навантаження виробничих потужностей. До них відносять витрати на сировину, матеріали, технологічні витрати енергії[41].

До постійних витрат відносять витрати, обсяги яких не змінюється із збільшенням (чи зменшенням) рівня навантаження виробничих потужностей. Це орендна плата, відсотки на запозичений капітал, окремі види заробітки керівників фірми.

Розподіл витрат за критерієм доцільності їх здійснення виділяє ефективні та неефективні витрати. Неефективні витрати підприємство може мати не лише як результат недоцільної виробничої діяльності (брак, значні відходи), але і як результат неповного завантаження обладнання.

Місце виникнення витрат – це структурні одиниці та підрозділи, у яких здійснюється первісне споживання виробничих ресурсів. Це робочі місця, бригади, цехи, дільниці, служби. Розрізняють центри виникнення витрат за виробами та центри витрат за послугами, які обслуговують центри витрат за виробами. Групування витрат за місцями виникнення дозволяє деталізувати облік витрат, здійснювати контроль за витратами та збільшити точність калькулювання.

Виділяють також центри відповідальності. Це структурні елементи підприємства, в рамках якого менеджер несе відповідальність за доцільність здійснення витрат[37].

За періодами здійснення виділяють поточні та одноразові витрати. Поточні витрати - це звичайні витрати, в яких періодичність складає менше місяця. Одноразові витрати – це витрати, періодичність виникнення яких перевищує місячний термін.

За характером зв`язку витрат з процесом виробництва виділяють основні витрати та витрати по управлінню виробництвом (накладні витрати). Основні витрати безпосередньо пов`язані із процесом виготовлення тих чи інших видів продукції. Це витрати сировини, матеріалів, зарплатня виробничого персоналу та інші. До накладних витрат належать витрати,

пов`язані із необхідністю обслуговування виробничого процесу на підприємстві та управління ним. Це витрати на утримання цехової, заводської адміністрації, конторські витрати та інші.

Також існує і наступна класифікація витрат[51]:

- контрольовані витрати;
- неконтрольовані витрати.

Контрольовані – це витрати, які управлінці на підприємстві можуть проконтролювати або суттєво вплинути на них.

Неконтрольовані – це витрати, на які управлінці не можуть впливати і не можуть контролювати їх [49].

Також існує розподіл витрат на економічні та бухгалтерські.

Бухгалтерські витрати – це фактичні витрати факторів виробництва, придбаних по ринковим цінам.

Економічні витрати – "витрати втрачених можливостей", тобто сума грошей, яку можна отримати за найбільш вигідного з усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів.

Поняття економічних витрат обумовлено обмеженістю ресурсів, порівняно з кількістю варіантів їх використання.

Таким чином, в економічній літературі та на практиці поряд з термінами «витрати» та «затрати» також використовуються і такі, як, «втрати», «збитки», «видатки». При цьому деякі автори трактують їх як синоніми. В Цивільному та Господарському кодексах наводиться визначення терміну «збитки», що ототожнюються з втратами та певними витратами. Але, таке ототожнення є неправомірним, оскільки останні відносяться до фінансових результатів діяльності та означають: втрати – зменшення активу в результаті непередбачених обставин (тільки в результаті фактів-подій), збитки – перевищення декапіталізованих витрат над доходами.

Проведений аналіз дефініцій «затрати» і «витрати» показав, що в деяких працях зустрічається ототожнення затрат і витрат. Натомість, у тих науковців, котрі вважають, що даним поняттям притаманний різний

економічний зміст, розуміння затрат зводиться переважно або до вихідних грошових потоків, або до використання ресурсів у процесі створення нової вартості; витрати – до зменшення активів і збільшення зобов'язань підприємства за період.

Важливе місце в управлінні підприємством та системі його обліку займає обґрунтована класифікація витрат, яка є дуже важливою для розуміння того, як ними управляти та на які рахунки відносити. За таких умов необхідною є класифікація видів витрат за такими критеріями, які якнайповніше відображатимуть та характеризуватимуть різні сторони діяльності підприємства, а саме: організаційно-управлінський, обліково-аналітичний, фінансово-економічний, маркетинговий та інвестиційний, що сприятиме глибшому розумінню призначення та функціональної ролі різних видів витрат в управлінні багатосторонньою діяльністю підприємства, надаючи можливість розглядати дані види витрат з позицій системного підходу для їх цілісного розуміння.

1.2. Загальна характеристика системи управління витратами

Управління витратами — це процес цілеспрямованого формування оптимального рівня витрат підприємства.

Критерієм оптимізації є мінімум витрат. Низький рівень витрат дає змогу підприємству отримати певні конкурентні переваги на ринку збуту, вільно провадити свою цінову політику та за інших рівних умов досягти більш високих розмірів прибутку.

Головною метою управління витратами підприємства є підвищення конкурентоспроможності та ефективності його діяльності.

Загальну схему управління витратами підприємства наведено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Система управління витратами підприємства [21]

Система управління витратами, як і будь-яка система управління, поділяється на дві підсистеми [21]:

1. підсистема, яка управляє;
2. підсистема, якою управляють, тобто об'єкт управління.

Управління витратами на підприємстві здійснюється суб'єктами управління, якими є керівники, фахівці підприємства та його структурних підрозділів (цехів, дільниці»). Структура підсистеми, яка управляє, залежить від розміру підприємства, виду діяльності та специфіки виробництва.

Об'єктом управління в цій системі виступають процеси, операції, явища, які виникають під час господарської діяльності підприємства, що розглядаються з погляду витрачання ресурсів, тобто здійснення витрат, а предметом управління є самі витрати.

Система управління витратами має три аспекти: функціональний, організаційний, мотиваційний.

Функціональний аспект управління витратами полягає у комплексі робіт з управління витратами, які безпосередньо забезпечують цілеспрямоване формування витрат. Основними елементами функціонального аспекту управління витратами є: планування; регулювання; облік; аналіз.

Організаційний аспект управління витратами полягає у визначенні місць їх формування і центрів відповідальності за дотримання встановлених норм витрат, а також у розробленні ієрархічної системи лінійних і функціональних зв'язків відповідних працівників підприємства.

Мотиваційний аспект управління витратами полягає у спонуканні працівників підприємства до дотримання встановленого рівня витрат і пошуку способів його зниження.

Таким чином, управляти витратами означає:

– організувати облік витрат по кожному підрозділу;

– аналізувати структуру витрат та її вплив на результати діяльності підприємства;

– приймати обґрунтовані управлінські рішення;

– планувати рівень витрат;

– планувати прибуток з урахуванням обсягів здійснюваних | витрат та змін у ринковому середовищі;

– формувати дієву систему мотивації працівників до контролю та зменшення витрат;

– контролювати рівень витрат та вживати заходи для їх зменшення.

Процес управління витратами на підприємстві досить складний, оскільки потребує врахування різноспрямованих інтересів: держави, галузі, підприємства, контрагентів та споживачів.

Основна завдання створення на підприємстві системи управління витратами полягає в тому, щоб поєднати ці інтереси і створити саморегулюючий механізм їх формування й зміни.

Отже, система управління витратами підприємства - це система економічних засобів і методів спрямованого впливу на інтереси галузі, підприємства, працівника з метою оптимального їх узгодження з інтересами споживачів і всього суспільства в цілому по дотриманню відповідних суспільно необхідних пропорцій у формуванні витрат[32].

Функції системи управління витратами визначаються завданнями, які на неї покладаються:

1) організація інформаційного забезпечення відповідно до змісту, складу і структури витрат та цільових орієнтирів;

2) оцінка можливостей формування витрат в поточному і плановану періоді діяльності відповідно до умов функціонування підприємства;

3) повний аналіз витрат в динаміці і за поточний період;

4) прогнозування розміру і рівня витрат, застосовуючи можливі методи при різних обсягах виробництва і цільової суми прибутку;

5) планування діапазону допустимих меж рівня витрат, тобто їх максимального та мінімального значення;

6) нормування витрат у розрізі статей витрат;

7) забезпечення своєчасного доведення планованого рівня витрат до виконавчих підрозділів, центрів відповідальності, окремих осіб;

8) контроль і оперативне управління витратами з урахуванням змін умом функціонування підприємства та зміни кон'юнктури товарного ринку;

9) вдосконалення обліку витрат та пошук резервів подальшого їх зниження.

Якість управління витратами на підприємстві характеризується показником їх керованості, тобто можливості оперативного і динамічного впливу па розміри витрат відповідно до змін системи економічних методів і засобів.

Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування оптимального рівня витрат підприємства. Критерієм оптимізації є той мінімум витрат, за якого підприємство має змогу отримати певні конкурентні переваги на ринку збуту, проводити гнучку цінову політику, формувати оптимальну виробничу програму, і як наслідок, досягти високих розмірів прибутку.

Головною метою управління витратами підприємства є отримання або підвищення конкурентних переваг задля забезпечення ефективної діяльності[1].

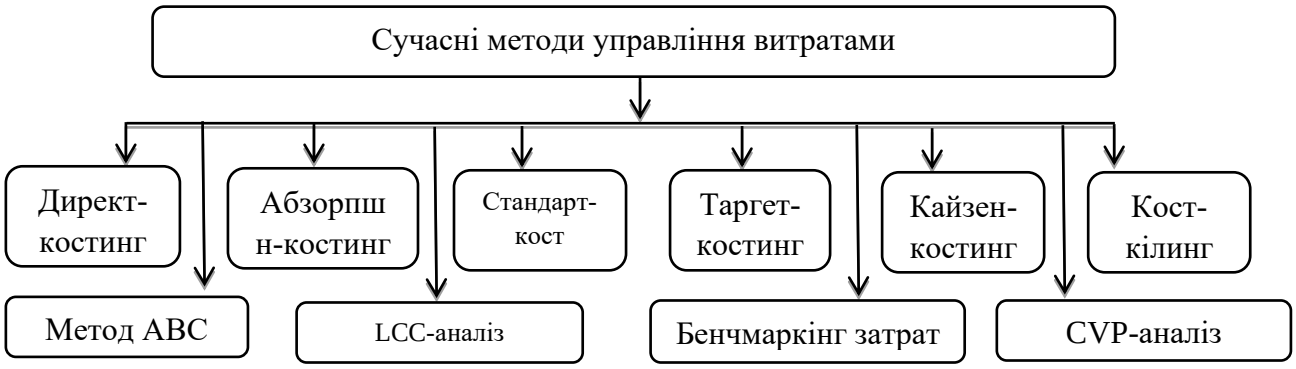

Рис. 1.4. Сучасні методи управління витратами[22]

Дія таких важливих чинників, як концентрація виробництва, удосконалення його технології й організації, розробка теорії нормування

витрат праці й матеріальних ресурсів, розвиток методів оперативного управління виробництвом, а також необхідність контролю витрат і регулювання собівартості, призвела до створення різноманітних методів управління витратами підприємства. Найбільш поширені сучасні методи управління витратами зображено на рис. 1.4.

Суть та умови використання кожного з даних методів представлено в табл.1.3.

Таблиця 1.3

Суть та умови використання методів управління витратами

Метод управління витратами	Суть методу	Умови використання
Метод АВС	Діяльність підприємства розглядається у вигляді процесів або робочих операцій. Сума витрат підприємства протягом періоду визначається на підставі витрат на здійснення сукупності відповідних процесів і операцій	Необхідне розширення існуючої системи бухгалтерського обліку та додаткове навчання персоналу
Бенчмаркінг затрат	Стан управління витратами підприємства порівнюється з підприємствами-лідерами	Правильний вибір підприємства-еталона.
CVP-аналіз (аналіз точки беззбитк.)	Зіставляються 3 величини: витрати, дохід від реалізації і прибуток, які при відомих величинах постійних витрат підприємства і змінних витрат на одиницю продукції забезпечить беззбитковість діяльності або планований фінансовий результат	Дотримання системи припущень (незмінність ціни; поділ витрат на змінні і постійні). Підходить, коли в підприємства невеликий асортимент продукції.
Кост-кілинг	Суть даного методу полягає в максимальному зниженні витрат у якнайкоротші терміни без шкоди для діяльності підприємства і перспектив його розвитку.	Наявність повної і достовірної інформації про стан витрат на підприємстві. Прагнення керівництва підприємства до зниження витрат. Певним чином побудована система мотивації персоналу.
Кайзен-костинг	Постійне, безперервне і всеохоплююче зниження витрат підприємства. Забезпечує цільову собівартість у процесі виробництва продукції. Даний метод використовується в оперативному управлінні витратами.	Постійне застосування методу. Проведення безперервних, відносно невеликих удосконалень виробничих процесів
Таргет-костинг	На підставі заданої ціни виробу і бажаної величини прибутку встановлюється цільова собівартість, яка в подальшому забезпечується зусиллями всіх служб підприємства.	Необхідна організація постійного контролю рівня витрат. Велику роль у точності грає надійність маркетингових прогнозів і правильне позиціонування. підприємства.
Стандарт-кост	Для кожного виду витрат визначаються обґрунтовані норми витрати (стандарти) ресурсу на одиницю продукції.	На підприємстві повинна бути система стандартів (норм та нормативів)
Абзорпшн-костинг	У собівартість продукції включаються всі витрати (у тому числі і накладні)	Використання методів розподілу накладних витрат
Директ-костинг	Суть методу полягає в роздільному обліку прямих (змінних, виробничих) і періодичних (постійних) витрат	Необхідний поділ витрат на змінні і постійні.
LCC-аналіз	Витрати визначаються на виробництво і продаж конкретного продукту протягом усього його життєвого циклу і надалі зіставляються з відповідними доходами.	Наявність точних і детальних маркетингових описів стану ринку і позиціонування продукції або послуг підпр.

Таким чином, розглянувши сутність, характерні риси та умови використання сучасних методів управління витратами підприємства, можна зазначити, що кожен метод має свої переваги і свої недоліки. Основним завданням, що виникає при виборі методів, є розуміння їх індивідуальних особливостей, з метою уникнення характерних їм негативних сторін.

Кваліфіковане використання методів управління витратами спроможне принести позитивні результати, однак для цього потрібно проводити відповідні дослідження. Зокрема потребують вивчення питання вибору критеріїв і послідовності вибору й адаптації обраних методів до конкретних умов діяльності підприємства, за яких переваги методів управління витратами мають розкритися повною мірою[13].

1.3. Методичні підходи до аналізу витрат підприємства

Аналіз витрат підприємства починають із загальної оцінки виконання плану собівартості, визначають відхилення звітних показників від планових, їх динаміку, виявляють фактори, що вплинули на це відхилення, роблять відповідні висновки.

Витрати за статтями калькуляції — це витрати на окремі види виробів, а також витрати на основне й допоміжне виробництво.

Групування витрат за призначенням, тобто за статтями калькуляції, показує, де саме, на які цілі, в якому обсязі використано ресурси. Воно необхідне для визначення собівартості окремих виробів, установлення центрів зосередження витрат і пошуку резервів їхнього скорочення.

Планування та облік витрат за калькуляційними статтями дають змогу встановити їх цільові напрями, зв’язок з технологічним процесом, а також підрахувати собівартість окремих видів одиниці продукції, узагальнити витрати за місцем виникнення (дільниця, бригада, цех), забезпечити контроль за місцем виникнення витрат та використанням ресурсів підприємства за призначенням.

Залежно від способу включення витрат у собівартість продукції усі витрати (за статтями) на виробництво продукції класифікують як прямі та як накладні (непрямі). Прямі витрати відносять на вироби за прямою ознакою, і вони утворюють одноелементні статті. Накладні витрати попередньо групують у кошторисах з утворенням комплексних статей витрат, які потім розподіляють між виробами пропорційно до певних ознак.

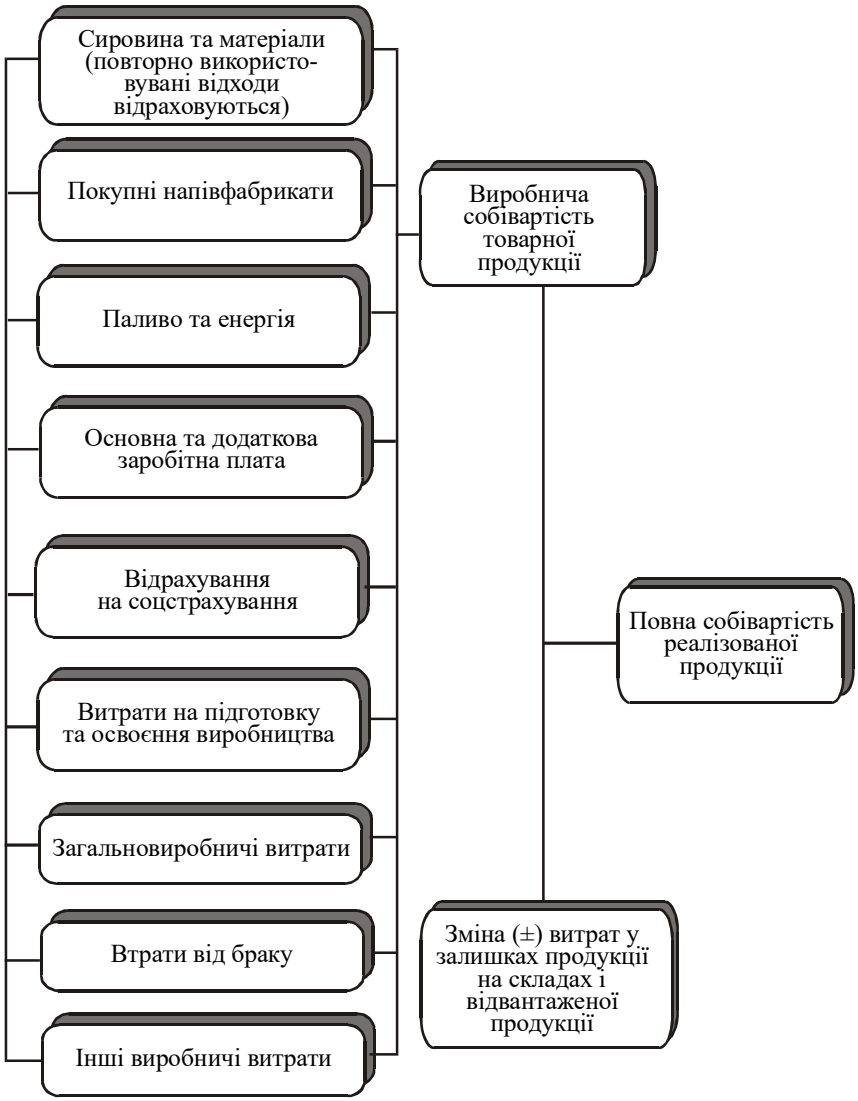

Рис. 1.5. Схема формування й аналізу собівартості за статтями калькуляції

Аналіз собівартості фактично випущеної продукції за калькуляційними статтями проводять, порівнюючи фактичні витрати з минулорічними та плановими. При цьому визначають абсолютне та відносне відхилення щодо кожної калькуляційної статті і дають їм оцінку.

Аналіз витрат на матеріали, покупні вироби і напівфабрикати, паливо, електроенергію починається із загальної оцінки їх величини у собівартості всієї товарної продукції за прямими статтями калькуляції. Для цього на основі плану підприємства, форми 2-річної та періодичної звітності й облікової інформації та даних про виконання плану за обсягом продукції проводять розрахунок і аналіз витрат.

Аналіз використання коштів на оплату праці проводиться способом порівняння фактично нарахованої заробітної плати наростаючим підсумком з початку року (за місяць, квартал, рік) з плановою в цілому по підприємству, за категоріями і групами персоналу, а також цехами, дільницями, бригадами. Під час аналізу виконуються такі завдання:

1) визначається абсолютна економія чи перевитрата;

2) дається оцінка використання кошторису з оплати праці;

3) виявляються фактори та визначається розмір їх впливу на економію чи перевитрату коштів з оплати праці;

4) обґрунтовуються зміни коштів на оплату праці;

5) пропонуються заходи для ліквідації причин перевитрат з оплати праці.

Аналіз витрат на заробітну плату проводять, порівнюючи фактичні витрати з плановими. При цьому визначають відхилення, які виникли у зв’язку зі зміною обсягу, структури асортименту виробленої продукції і рівня витрат у собівартості одиниці продукції кожного виду. Методика розрахунку впливу кожного з названих факторів аналогічна методиці аналізу матеріальних витрат.

Витрати на обслуговування виробництва та управління ведуться за статтею «Загальновиробничі витрати», у котрій виокремлюють: витрати на утримання й експлуатацію обладнання та цехові витрати.

Аналізуючи витрати на обслуговування виробництва, необхідно враховувати комплексний характер формування цих витрат, об’єднання в їхньому складі різних за зв’язком із обсягом виробництва витрат, особливості

їх включення в собівартість товарної і окремих видів продукції.

У процесі аналізу вивчають динаміку і напрямок зміни витрат на обслуговування, виконання кошторису з кожного виду витрат, визначають відхилення від кошторису і причини відхилень, підраховують непродуктивні витрати, перевіряють обґрунтованість розподілу витрат між товарною продукцією та незавершеним виробництвом, окремими видами продукції і розробляють заходи для використання резервів.

Динаміку витрат аналізують, зіставляючи фактичні та планові витрати в абсолютній сумі і на одну гривню обсягу виробництва продукції за кожним видом витрат протягом кількох звітних періодів. Для перевірки обґрунтованості зміни динаміки витрат залежно від зміни обсягу виробництва і визначення економії або перевитрати під впливом цього фактора необхідно визначити частку умовно-постійних і умовно-змінних витрат. Для цього застосовують засоби: вищої і нижчої точок обсягу виробництва, графічний, найменших квадратів та інші, які базуються на вивченні статистичних даних про обсяг виробництва і витрати на нього.

Аналіз усіх інших комплексних статей проводять, порівнюючи фактичні витрати з плановими, а також із плановими, перерахованими на фактичний обсяг реалізації. У такий спосіб визначають абсолютне й відносне відхилення (економію чи перевитрату). Джерелами аналізу є аналітичні розрахунки кошторису, облікові бухгалтерські дані, показники плану. Проте скорочення витрат не завжди є резервом зниження собівартості продукції.

Аналіз собівартості продукції закінчується зведеним підрахунком резервів її зниження та розробкою заходів, спрямованих на використання виявлених резервів.

Зниження собівартості одиниці продукції і витрат на 1 гривню продукції досягається двома способами: збільшенням обсягу виробленої продукції; ліквідацією непродуктивних витрат і невиправданих перевитрат за елементами і калькуляційними статтями, економнішим витрачанням матеріальних, трудових і грошових запасів і запровадженням прогресивних

організаційних та технічних заходів підвищення ефективності виробництва.

Отже, управління витратами – це вміння економити ресурси і максимізувати віддачу від них. Удосконалення системи управління витратами націлене на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх витрат, планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і зниження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому подальший розвиток ринкових відносин робить неможливим та неперспективним існування підприємства на ринку без акцентування напряму стратегії на тотальному управлінні витратами.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОВ «ПЛАСТИКА ПП»

2.1. Загальна характеристика діяльності ТОВ «Пластика ПП»

Об’єктом дослідження обране ТОВ «Пластика ПП» (надалі Товариство), яке засноване у 1958 році у м. Кривий Ріг і на сьогоднішній день знаходиться за адресою: м. Кривий Ріг, військове містечко 1, буд.7А. Товариство є юридичною особою з дати його державної реєстрації, діє на підставі Статуту та чинного законодавства України. Ідентифікаційний код підприємства за ЄДРПОУ 02971883. Товариство має цивільні права та обов’язки, здійснює свою діяльність відповідно до законодавства України. Товариство може бути відповідачем та позивачем в суді. Товариство має право продавати, передавати безкоштовно, обмінювати, передавати в оренду юридичним та фізичним особам засоби виробництва та інші матеріальні цінності, використовувати та відчужувати їх іншим способом, якщо це не суперечить законодавству України. Товариство має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку та кутовий штамп, товарний знак, інші необхідні печатки та штампи зі своїм найменуванням і може мати фірмову марку та товарний знак, які затверджуються правлінням Товариства і оформлюються у встановленому законодавством порядку. Товариство самостійно відповідає за своїми зобов’язаннями усім своїм майном.

Мета діяльності Товариства: ведення виробничої та торгівельної діяльності, спрямованої на отримання прибутку на вкладений капітал, задоволення соціально – економічних інтересів власників та членів трудового колективу Товариства, а також створення нових робочих місць.

Номенклатура продукції ТОВ «Пластика ПП» є доволі вузькою, оскільки профільна діяльність підприємства стосується лише виготовлення продукції з поліпропілену. До номенклатури продукції ТОВ «Пластика ПП»

належить:

- продукція з полістиролу;
- плівка з поліпропілену;
- труби пластикові.

Асортимент продукції складають:

- лист полістирольний;
- стрічка полістирольна;
- плівка теплична;
- труби технічні;
- труби для води;
- профілі з ПВХ для вікон та дверей.

Оцінимо співвідношення темпів зростання, чистого прибутку, доходу (виручки) від реалізації послуг і капіталу, вкладеного в майно ТОВ «Пластика ПП», за даними табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка загальних показників господарської діяльності ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр., тис. грн.

Показник	2021р.	2022р.	2023р.	Темп зростання, %	
				2022/2021	2023/2022
Середньорічна сума інвестованого капіталу (середньорічна вартість активів)	1440	1357,5	1160,5	94,27	85,49
Дохід (виручка) від реалізації продукції	4788	4736	5795	98,91	122,36
Чистий прибуток (збиток)	64	(304)	(234)	-475,00	76,97

З наведених в табл. 2.1, співвідношення темпів зростання основних абсолютних характеристик ділової активності підприємства (-475,0% < 94,27% < 98,91% < 100% - 2022 р. відносно 2021 р.) не є оптимальним. За рахунок зниження (на 5,73% в 2022 р.) інвестиційного капіталу суттєво знизився обсяг доходу (виручки) від продукції (товарів, робіт, послуг) і

одночасно знизився обсяг чистого прибутку підприємства (останнє пов'язується значним зростанням інших, непов'язаних з основною діяльністю, доходів). Оцінивши збільшення збитку (на -475,0% у 2022 р.), динаміку зміни доходу (виручки) від продукції (товарів, робіт, послуг) і, як наслідок, всієї господарської діяльності треба оцінити як загрозливу.

Також оцінимо динаміку собівартості продукції та інших витрат ТОВ «Пластика ПП» за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.2

Динаміка собівартості продукції та інших витрат ТОВ «Пластика ПП» за 2021-2023 рр. в тис. грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-)			
				2022-2021 рр.		2023-2022 рр.	
				абсолютне тис. грн.	відносне %	абсолютне тис. грн.	відносне %
Собівартість реалізованої продукції	3217	3414	4621	+197	6,12	+1207	35,35
Адміністративні витрати	792	927	517	+135	17,05	-410	-44,23
Витрати на збут	0	0	0	0	0	0	0
Інші оп. витрати	0	0	110	0	0	+110	-
Фінансові витрати	9	11	10	+2	22,22	-1	-9,09
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	0	0	0
Інші витрати	0	0	0	0	0	0	0

За даними табл. 2.2 можна зробити наступні висновки щодо динаміки витрат ТОВ «Пластика ПП»: собівартість продукції протягом 2021-2023 рр. зросла загалом на 43,6%, в першу чергу це пов’язано із збільшенням обсягів виробництва, тому не може оцінюватись негативно. У 2022 році адміністративні витрати зросли на 135 тис. грн., що є досить негативним явищем. З іншого боку у 2023р. відбулось значне їх скорочення (на 410 тис. грн.). Це пов’язано з скороченням персоналу підприємства. Витрати на збут станом на 2023 рік порівняно із витратами 2021 року не змінились і дорівнювали 0, оскільки підприємство працює на давальницьких основах і всю продукцію, яку воно виготовляє, в нього забирають. Негативним явищем

є зростання у 2022 році фінансових витрат на 2 тис. грн.

Проаналізуємо основні показники ефективності використання капіталу ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка показників використання капіталу ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023 рр.

Назва показників	2021	2022	2023	Відхилення (+,-)	
				2022/2021	2023/2022
1. Вихідні дані для розрахунку показників					
1.1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	3990	3947	4829	-43	882
1.2. Собівартість реалізації готової продукції, тис. грн.	3217	3414	4621	+197	1207
1.3. Середня вартість активів, тис. грн.	1440	1357,5	1160,5	-82,5	-197
1.4. Середня вартість основних засобів, тис. грн.	1053	961	836	-92	-125
1.5. Середня вартість запасів, тис. грн.	140	126,5	132,5	-13,5	6
1.6. Середня вартість дебіторської заборгованості, тис. грн.	50	78,5	65	+28,5	-13,5
1.7. Середня вартість кредиторської заборгованості, тис. грн.	663	657,5	646,5	-5,5	-11
1.8. Середня вартість власного капіталу, тис. грн.	334	223	47	-111	-176
2. Показники оборотності капіталу					
2.1. Коефіцієнт оборотності активів	2,77	2,91	4,16	+0,14	+1,25
2.2. Коефіцієнт оборотності основних засобів	3,79	4,11	5,78	+0,32	+1,67
2.3. Коефіцієнт оборотності запасів	28,50	31,20	36,45	+2,70	+5,25
2.4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	79,80	50,28	74,29	-29,52	+24,01
2.5. Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості, днів	4,51	7,16	4,85	+2,65	-2,31
2.6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6,02	6,00	7,47	-0,02	+1,47
2.7. Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів	59,82	59,97	48,20	+0,15	-11,77
2.8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	11,95	17,70	102,74	+5,75	+85,04

Як видно з наведених в табл. 2.3 результатів розрахунків, значення і динаміка більшості показників ділової активності оцінюються доволі

непогано. Активи і окремі їх елементи прискорили свою оборотність. Дещо зросла оборотність запасів (+5,25). Суттєво поліпшився коефіцієнт оборотності власного капіталу (+85,04).

За даними агрегованого аналітичного балансу, складеного за балансом ТОВ «Пластика ПП» проаналізуємо показники динаміки майна (табл. 2.4) та джерел його формування (табл. 2.5), їх структури та структурних зрушень.

За даними агрегованого аналітичного балансу, складеного за балансом ТОВ «Пластика ПП» проаналізуємо показники динаміки майна (табл. 2.6) та джерел його формування (табл. 2.7), їх структури та структурних зрушень.

З даних табл. 2.6 видно, що вартість майна (активів) протягом 2021-2023рр. значно зменшилась: з 2021 р. по 2022 р. зменшилась на 205 тис. грн., або на 14,04%; з 2022 р. по 2023 р. – скоротилась на 189 тис. грн., або на 15,06 %. Таке зменшення було спричинено суттєвим зниженням оборотних активів на суму 113 тис. грн., або на 36,69% в 2022 р. відносно 2021 р., а в 2023 р. відбулося незначне зростання на 5 тис. грн., або на 2,56%. Зменшення відбулось і в необоротних активах: з 2021 р. по 2022 р. - на 92 тис. грн. (9,14%); з 2022 р. по 2023 р. на 194 тис. грн. (21,20%),. Змінилась і структура майна підприємства: частка оборотних активів у загальній сумі вартості майна зменшилась на 5,56% - з 2021 р. по 2022 р. Частка необоротних активів зросла на 3,94% з 2021р. по 2022р і зменшилась на 21,20% з 2022р. по 2023р.

За табл. 2.7. джерела формування майна ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021 - 2023 рр. суттєво зменшились. Сума власного капіталу у 2022 р. зменшилась на 312 тис. грн., або на 82,32% порівняно з 2021р. і в 2023 продовжилась тенденція до зниження (на 254 тис. грн. порівняно з 2022р.). Сума довгострокових зобов'язань протягом 2021-2023рр. не змінилась, і дорівнювала 0. Поточні зобов'язання в 2022 р. зросли на 107 тис. грн., або 9,9% порівняно з 2021р., у 2023р. зросли на 65 тис. грн. порівняно з 2022р.

Таблиця 2.4

Структура і динаміка майна ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показники балансу	Роки						Відхилення (+,-)					
	2021		2022		2023		2022/2021			2023/2022		
	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структура, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структура, %
1. Необоротні активи	1007	68,97	915	72,91	721	67,64	-92	-9,14	3,94	-194	-21,20	-5,27
1.1. Нематеріальні активи	0	0,00	0	0,00	0	0	0	-	0,00	0	0	0
1.2. Основні засоби	1007	68,97	915	72,91	721	67,64	-92	-9,14	3,94	-194	-21,20	-5,27
1.3. Довготермінові фінансові вкладення	0	0,00	0	0,00	0	0	0	-	0,00	0	0	0
2. Оборотні активи	308	21,10	195	15,54	200	18,76	-113	-36,69	-5,56	5	2,56	3,22
2.1. Запаси	162	11,10	91	7,25	122	11,44	-71	-43,83	-3,84	31	34,07	4,19
2.2. Готова продукція	63	4,32	30	2,39	22	2,06	-33	-52,38	-1,92	-8	-26,67	-0,33
2.3. Дебіторська заборгованість												
- за товари, роботи, послуги	83	5,68	74	5,90	56	5,25	-9	-10,84	0,21	-18	-24,32	-0,65
- за розрахунками	0	0,00	0	0,00	0	0	0	-	0,00	0	0	0
2.4. Грошові кошти та їх еквіваленти	0	0,00	0	0,00	0	0	0	-	0,00	0	0	0
3. Витрати майбутніх періодів	145	9,93	145	11,55	145	13,60	0	0,00	1,62	0	0	2,05
Майно – всього	1460	100,00	1255	100,00	1066	100,00	-205	-14,04	0,00	-189	-15,06	0

Таблиця 2.5

Обсяг і структура джерел майна ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показники балансу	Роки						Відхилення (+,-)					
	2021		2022		2023		2022/2021			2023/2022		
	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структура, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структура, %
1. Власні кошти	379	25,96	67	5,34	-187	-	-312	-82,32	-20,62	-254	-379,1	-
1.1. Власний капітал	351	24,04	47	3,75	-187	-	-304	-86,61	-20,30	-234	-497,9	-
1.1.1. Статутний капітал	840	57,53	840	66,93	840	-	0	0	9,40	0	0	-
1.1.2. Інший додатковий капітал	1854	126,99	1854	147,73	1854	-	0	0	20,74	0	0	-
1.1.3. Резервний капітал	7	0,48	7	0,56	7	-	0	0	0,08	0	0	-
1.1.4. Нерозпод. прибуток (збиток)	-2350	-160,96	-2654	-211,47	-2888	-	-304	12,94	-50,52	-234	8,82	-
1.2. Забезпечення наступних витрат	28	1,92	20	1,59	0	-	-8	-28,57	-0,32	-20	-100	-
2. Позикові кошти	1081	74,04	1188	94,66	1253	-	107	9,9	20,62	65	5,47	-
2.1. Довгострокові зобов’язання	0	0,00	0	0,00	0	-	0	-	0,00	0	0	-
2.1.1. Довгострокові кредити банків	0	0,00	0	0,00	0	-	0	-	0,00	0	0	-
2.2. Поточні зобов’язання	1081	74,04	1188	94,66	1253	-	107	9,9	20,62	65	5,47	-
2.3. Доходи майбутніх періодів	0	0,00	0	0,00	0	-	0	-	0,00	0	0	-
Джерела майна - всього	1460	100,00	1255	100,00	1066	-	-205	-14,04	0,00	-189	-15,06	-

В структурі пасивів відбулись такі зміни: в 2022 р. частка власного капіталу в загальній його сумі зменшилась на 20,62%, в 2023р. набула від'ємного значення. В структурі позикових коштів відбулися зміни у зворотному напрямку на такі ж відсотки, як і у власному капіталі. Частка поточних зобов'язань в 2022 р. зросла на 20,62%, а у 2023р. зросла на 5,47%.

Для оцінки рівня і динаміки фінансових результатів діяльності підприємства за даними форми №2 «Звіт про фінансові результати» складено аналітичну таблицю, що містить інформацію про доходи, витрати, прибутки і збитки від господарської діяльності підприємства за аналізований період та їх відхилення (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка динаміки і складу фінансових результатів діяльності ТОВ «Пластика ПП» за 2021-2023 рр.

Показник	2021р. тис. грн.	2022р. тис. грн.	2023р. тис. грн.	Відхилення (+,-)			
				2022-2021 рр.		2023-2022 рр.	
				абсол. тис. грн.	віднос., %	абсол. тис. грн.	віднос., %
Дохід (виручка) від реалізації продукції	4788	4736	5795	-52	-1,1	1059	22,36
Податок на додану вартість	798	789	966	-9	-1,13	177	22,43
Чистий дохід від реалізації продукції	3990	3947	4829	-43	-1,1	882	22,35
Собівартість реалізованої продукції	3217	3414	4621	+197	6,12	1207	35,35
Валовий прибуток (зб.)	773	533	208	-240	-31,05	-325	-60,98
Інші операційні доходи	120	77	56	-43	-35,83	-21	-27,27
Адміністративні витрати	792	927	517	+135	17,05	-410	-44,23
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	101	(317)	(363)	-418	-413,8	-46	14,51
Дохід від участі в капіт.	0	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	0	0	0	0	0	0	0
Інші доходи	14	24	139	+10	71,43	115	479,17
Фінансові витрати	9	11	10	+2	22,22	-1	-9,09
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	106	-304	-234	-410	386,8	70	-23,03
Податок на прибуток від звичайної діяльності	42	42	0	0	-	0	0
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	64	0	0	0	-100	0	0
Чистий прибуток (збиток)	64	-304	-234	-368	-575	70	-23,03

Аналізуючи результати розрахунків у табл. 2.9, можна зробити наступні висновки. У 2022р. фінансовий стан ТОВ «Пластика ПП» порівняно з 2021р. значно погіршився. Підприємство отримало збиток у розмірі 304 тис. грн. порівняно з прибутком у розмірі 64 тис. грн. у 2021р. На це, зокрема, вплинуло в першу чергу зменшення доходу від реалізації товарів на 52 тис. грн. (на 1,1%). Собівартість реалізованої продукції збільшилась на 197 тис. грн. Значного зростання зазнали адміністративні витрати, а саме на 135 тис. грн. та фінансові витрати (на 2 тис. грн.). У зв'язку з цим, підприємство отримало великий збиток (304 тис. грн.), що безумовно, негативно вплинуло на його фінансове становище

У 2023р. фінансовий стан ТОВ «Пластика ПП» порівняно з 2022р. трохи покращився. Підприємство отримало менший (порівняно з 2022 роком) збиток у розмірі 234 тис. грн.(проти 304 тис. грн. збитку у 2022р.) На це, зокрема, вплинуло в першу чергу збільшення доходу від реалізації товарів на 1059 тис. грн. (на 22,36%). Чистий дохід від реалізації товарів збільшився на 882 тис. грн. (22,35%). Собівартість реалізованої продукції зросла на 35,35%. Значного скорочення зазнали адміністративні витрати, а саме на 410 тис. грн. та фінансові витрати (на 1 тис. грн.). У зв'язку з цим, підприємство отримало менший, порівняно з 2022 роком збиток (скоротився на 70 тис. грн.), що все одно негативно впливає на його фінансове становище в поточному році.

Проаналізуємо рівень і динаміку показників рентабельності ТОВ «Пластика ПП» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Рівень і динаміка показників рентабельності ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показник	Значення показника			Відхилення (+,-)	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
1. Рентабельність витрат, %	2,52	-7,30	-7,07	-9,82	0,23
2. Рентабельність виручки, %	2,53	-8,03	-7,52	-10,56	0,51
3. Рентабельність чистих активів, %	16,89	-4,54	-	-21,42	-
4. Рентабельність власного капіталу, %	18,23	-6,47	-	-24,7	-
5. Рентабельність сумарного капіталу, %	4,38	-24,22	-21,95	-28,61	2,27

З табл.2.7 видно, що лише у 2021 році підприємство отримало прибуток. Рівень показників рентабельності цього року є невисокий. У 2022 та 2023 році підприємство отримало збиток за рахунок перевищення собівартості реалізованих робіт та послуг над чистими доходами від їх реалізації, тому рентабельність за ці роки є від'ємною.

2.2. Аналіз витрат ТОВ «Пластика ПП» за елементами та виробничої собівартості

На витратних статтях звітності Звіту про фінансові результати досліджуваного підприємства відображені податок на додану вартість, собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати (загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням і обслуговуванням підприємства), витрати на збут (витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції (товарів), витрати на утримання підрозділів, які займаються збутом продукції (товарів), на рекламу, доставку продукції споживачам), інші операційні витрати (собівартість реалізованих виробничих запасів, безнадійні борги і збитки від знецінення запасів; збитки від операційних курсових різниць),фінансові витрати (виплата відсотків та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позичкового капіталу), інші витрати звичайної діяльності (собівартість реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, податок на прибуток від звичайної діяльності. Тепер проаналізуємо структуру і динаміку витрат діяльності підприємства (табл. 2.8).

Як видно з отриманих даних, з-поміж витрат найбільшу питому вагу має собівартість реалізованої продукції, яка складає 66,22% у 2021 році 66,41% у 2022 році та 74,24% у 2023 році. Дані табл. показують, що серед відрахувань мав місце тільки податок на додану вартість, який склав 798 тис. грн. або 16,43% у 2021, 789 тис. грн. або 15,35% у 2022р. та 966 тис. грн. або 15,52% у 2023 році. Серед інших витрат значну частку займають також

адміністративні витрати, які у 2021, 2022 та 2023 роках складали 16,3%, 18,03% та 8,31% відповідно від загальної суми витрат і відрахувань.

Таблиця 2.8

Динаміка та структура витрат діяльності ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показник	Роки						Відхилення (+,-)			
							2022/2021		2023/2022	
	2021		2022		2023					
	сума, тис. грн.	пит. вага, %	абс., тис. грн.	пит. вага, %	абс., тис. грн.	пит. вага, %	абс., тис. грн.	віднс, тис. грн	абс., тис. грн.	віднс, тис. грн..
ПДВ	798	16,43	789	15,35	966	15,52	-9	98,87	177	22,43
Собівартість	3217	66,22	3414	66,41	4621	74,24	+197	106,12	1207	35,35
Адміністративні витрати	792	16,3	927	18,03	517	8,31	+135	117,05	-410	-44,23
Витрати на збут	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	-	-	-	-	110	1,77	-	-	-	-
Фінансові витрати	9	0,19	11	0,21	10	0,16	+2	122,2	-1	-9,09
Втрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Податок на прибуток від звичайної діяльності	42	0,86	-	-	-	-	-42	-	-	-
Разом	4858	100	5141	100	6224	100	+283	105,83	1083	21,07

Потрібно звернути увагу на те, що хоча частка адміністративних витрат знизилась, фактично відбулось їх збільшення на 135 тис. грн. (17,05%) у 2022 році. У 2023 році адміністративні витрати сокотились на 410 тис. грн. (це пов’язано з скорочення кількості персоналу підприємства). Інші операційні витрати становлять 0 % протягом 2021-2022рр. У 2023 вони зросли до 110 тис. грн. (1,77% від загальної кількості витрат). Також відбулось незначне збільшення фінансових витрат та їх питомої ваги у складі всіх витрат діяльності +2 тис. грн. у 2022 році і -1 тис. грн. у 2023 році. Загальна ж сума витрат і відрахувань у 2022 році зросла на 283 тис. грн. і склала 5141 тис. грн. або 105,83% порівняно з 2021 роком, а у 2023 зросла на 1083 тис. грн.(на 21,07%)

Дослідження витрат є надзвичайно актуальним, оскільки вони

обумовлюють серцевинну мету діяльності підприємства – прибуток. Завищені витрати виробництва, і відповідно, собівартість є фактором, який знижує конкурентоспроможність продукції та гальмує вихід її виробника у ринковий простір. Зниження витрат та їх ефективне використання навпаки гарантує стабільність функціонування підприємства в ринкових умовах господарювання та більш високий рівень прибутку.

До того ж якщо доходи підприємства значною мірою визначаються кон'юнктурою ринку, то витрати більш значною мірою – ефективністю діяльності самого підприємства, тобто вмінням раціонально управляти витратами та отримувати від них максимальний результат. Саме тому вирішення проблем, пов'язаних з неефективним здійсненням витрат стає надзвичайно необхідним на шляху до розвитку та успіху підприємства.

Для аналізу та оцінки ефективності формування витрат суб'єкта господарювання існує певна система економічних показників, які можна розподілити на групи відповідно до видів діяльності підприємства.

До показників, за допомогою яких аналізують витрати від основної діяльності можна віднести коефіцієнти покриття та окупності виробничих та реалізованих виробничих витрат, коефіцієнти покриття та окупності адміністративних витрат, коефіцієнти покриття та окупності витрат на збут. Витрати від іншої операційної діяльність можуть бути проаналізовані за коефіцієнтами покриття та окупності інших операційних витрат.

Загалом оцінка ефективності формування витрат від операційної діяльності здійснюється за допомогою коефіцієнту покриття та окупності виробничих витрат, а також показників валової рентабельності чистого доходу, рентабельності операційних витрат та чистої рентабельності операційних витрат, які відображено в табл. 2.9.

Коефіцієнти покриття реалізованих виробничих, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат показують скільки чистого доходу створює 1 грн. даних видів витрат.

Таблиця 2.9

Коефіцієнтний аналіз та оцінка витрат ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Коефіцієнт покриття реалізованих виробничих витрат Чистий дохід/ Собівартість реалізованої продукції	1,240	1,156	1,045
Коефіцієнт окупності реалізованих виробничих витрат Собівартість реалізованої продукції / Чистий дохід	0,806	0,865	0,957
Коефіцієнт покриття постійних витрат Чистий дохід / (Адміністративні витрати (+) Витрати на збут)	5,038	4,258	9,340
Коефіцієнт окупності постійних витрат (Адміністративні витрати (+) Витрати на збут) / Чистий дохід	0,198	0,235	0,107
Коефіцієнт покриття адміністративних витрат Чистий дохід / Адміністративні витрати	5,038	4,258	9,340
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат Адміністративні витрати / Чистий дохід	0,198	0,235	0,107
Коефіцієнт витратомісткості загальногосподарського управління Адміністративні витрати / Операційні витрати	0,200	0,221	0,103
Коефіцієнт навантаження адміністративних витрат Операційні витрати/ Адміністративні витрати	4,991	4,516	9,714
Коефіцієнт координації адміністративних витрат у співвідношенні в операційних витратах Адміністративні витрати / (Операційні витрати (-)Адміністративні витрати)	0,251	0,284	0,115
Коефіцієнт координації у співвідношенні операційних і адміністративних витрат (Операційні витрати (-)Адміністративні витрати) / Адміністративні витрати	3,991	3,516	8,714
Коефіцієнт витратомісткості загальногосподарського управління і збуту продукції (Адміністративні витрати (+) Витрати на збут) / Операційні витрати	0,200	0,221	0,103
Коефіцієнт навантаження постійних витрат	4,991	4,516	9,714
Коефіцієнт координації у співвідношенні змінних і постійних витрат (Операційні витрати (-)Адміністративні витрати (-) Витрати на збут) / (Адміністративні витрати (+) Витрати на збут)	3,991	3,516	8,714
Коефіцієнт окупності виробничих (змінних) витрат Собівартість реалізованої продукції / Валовий прибуток (збиток)	4,162	6,405	22,216
Валова рентабельність виробничих (змінних) витрат Валовий прибуток (збиток) / Собівартість реалізованої продукції	0,240	0,156	0,045
Коефіцієнт окупності чистого доходу Чистий дохід / Валовий прибуток (збиток)	5,162	7,405	23,216
Валова рентабельність чистого доходу Валовий прибуток (збиток) / Чистий дохід	0,194	0,135	0,043
Коефіцієнт окупності операційних витрат (Собівартість реалізованої продукції (+)Адміністративні витрати (+) Витрати на збут) / Фінансовий результат від операційної діяльності	39,693	-13,69	-14,15
Коефіцієнт чистої окупності операційних витрат (Собівартість реалізованої продукції (+)Адміністративні витрати (+) Витрати на збут) / Чистий прибуток (збиток)	62,641	-11,28	-21,96
Чиста рентабельність операційних витрат Чистий прибуток (збиток) / (Собівартість реалізованої продукції (+)Адміністративні витрати)	0,016	-0,07	-0,046

Як свідчать дані табл.2.9, ці показники змінювались протягом 3-ьох років і в 2023 році відбулось зменшення коефіцієнта покриття реалізованих виробничих витрат. У 2023 порівняно з попередніми роками сильно зросли коефіцієнт покриття постійних та коефіцієнт покриття адміністративних витрат.

Коефіцієнт покриття виробничих витрат показує скільки валової продукції створюється на підприємстві за рахунок 1 грн. операційних витрат, коефіцієнт окупності – які витрати підприємству необхідно понести, щоб одержати 1грн. валової продукції, тобто дані показники відображають ефективність здійснення операційних витрат по відношенню до виробленої продукції.

Коефіцієнти окупності даних видів витрат навпаки показують які витрати несе підприємство, щоб одержати 1 грн. чистого доходу. Коефіцієнт окупності реалізованих витрат у 2023 році зменшився до 0,95 порівняно з 2022 роком де становило 0,97, що є добрим для підприємства. Решта показники збільшились у 2023 році порівняно з 2021 роком.

Чим більше значення коефіцієнта покриття тим ефективніше сформований той вид витрат за яким розраховується цей показник, так як це свідчить, що 1 грн. даних витрат створює підприємству більше доходу. Коефіцієнт окупності навпаки повинен мати чим менше значення, адже це показує, що підприємству для створення 1 грн. чистого доходу потрібно менший обсяг витрат.

Коефіцієнт покриття виробничих витрат показує скільки валової продукції створюється на підприємстві за рахунок 1 грн. операційних витрат, коефіцієнт окупності – які витрати підприємству необхідно понести, щоб одержати 1грн. валової продукції, тобто дані показники відображають ефективність здійснення операційних витрат по відношенню до виробленої продукції.

За допомогою таких показників як рентабельність та чиста рентабельність операційних витрат вираховують скільки одержує

підприємство прибутку або ж чистого прибутку від операційної діяльності з 1 грн. операційних витрат.

Важливою умовою успішної підприємницької діяльності є досягнення оптимального рівня витрат, що підвищує конкурентоздатність продукції, а отже сприяє довгостроковому економічному зростанню підприємства. Саме тому для суб'єкта господарювання важливого значення набуває аналіз та оцінка ефективності формування витрат, які він здійснює під час свого функціонування. Лише проаналізувавши витрати та оцінивши їх ефективність можна зробити висновок про раціональність їх формування та відповідно до цього врегулювати систему управління витратами підприємства.

Важливим етапом аналізу операційних витрат є оцінка їх динаміки, складу і структури,яка проводиться за економічними елементами. Під економічними елементами витрат розуміють сукупність однорідних за економічним змістом видів витрат на виробництво продукції.

Аналіз операційних витрат за економічними елементами передбачає вивчення їхнього складу, структури та її зміни за звітний період чи за декілька періодів.

Для аналізу за даними фінансової звітності складається аналітична таблиця в якій відображаються абсолютні значення і частки вартості окремих економічних елементів витрат у загальній їх сумі, відхилення значень показників звітного періоду від базових (табл. 2.10).

З даних табл. 2.10 видно, що продукція підприємства є досить матеріаломісткою. Спостерігається тенденція до зростання матеріаломісткості продукції. Частка матеріальних витрат у становила 52,62 %, 57,53 % та 64,24% у 2021, 2022 та 2023рр. відповідно. У 2022 році, порівняно з попереднім, тобто 2021 роком, витрати виробництва послуг збільшилися на 5,89%. Це відбулося, головним чином, за рахунок збільшення витрат за статтею «Матеріальні затрати», яка зросла на 15,77% (з 2080 до 2408 тис. грн.) та збільшення інших операційних витрат на 19,59% (на 29 тис. грн.).

Таблиця 2.10

Динаміка, склад і структура операційних витрат ТзОВ

«Колективне підприємство Почаївська фабрика «Пластик» протягом 2021-2023рр. за економічними елементами

Показник	2021		2022		2023		Відхилення (+,-)					
							2022/2021			2023/2022		
	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структура, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структура, %
Матеріальні витрати	2080	52,62	2408	57,53	3227	64,26	328	115,77	4,91	819	34,01	6,73
Витрати на оплату праці	981	24,82	865	20,66	869	17,30	-116	88,18	-4,16	4	0,46	-3,36
Відрахування на соціальні заходи	652	16,49	644	15,38	346	6,89	-8	98,77	-1,11	-298	-46,27	-8,49
Амортизація	92	2,33	92	2,20	92	1,83	0	100,00	-0,13	0	0,00	-0,37
Інші операційні витрати	418	10,57	177	4,23	488	9,72	-241	42,34	-6,34	311	175,71	5,49
Операційні витрати, разом.	3953	100,00	4186	100	5022	100	233	105,89	0,00	836	19,97	0,00

Але у 2022 році спостерігається зменшення витрат за статтею «Витрати на оплату праці» та «Відрахування на соціальні заходи» на 11,82% та 1,23% відповідно (скорочення витрат на оплату праці у розмірі 116 тис. грн. викликано скороченням кількості працівників на підприємстві). Протягом аналізованого періоду витрати по статті «Амортизація» не змінювались і становили 92 тис. грн. щороку.

у 2023 році, порівняно з попереднім, тобто 2022 роком, витрати виробництва послуг збільшилися на 19,97%. Це відбулося, головним чином, за рахунок збільшення витрат за статтею «Матеріальні затрати» та «Інші витрати», які зросли на 34,01% та 175,71% відповідно (з 2408 до 3227 тис. грн. матеріальні затрати, та з 177 до 488 тис. грн. інші витрати). Але у 2023 році спостерігається значне зменшення витрат за статтею «Відрахування на соціальні заходи» на 46,27% (скорочення витрат на оплату праці у розмірі 298 тис. грн. викликано скороченням кількості працівників на підприємстві та зниженням рівня з/п тих, хто залишився). Протягом аналізованого періоду витрати по статті «Амортизація» не змінювались і становили 92 тис. грн. щороку.

У структурі операційних витрат за економічними елементами ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр відбулося значне зростання статті «Матеріальні затрати». Кожного року її частка у структурі витрат неухильно зростала (53% у 2021, 58% у 2022р. та 64% у 2023р.). З одного боку, це пов’язано з зростанням кількості виготовленої продукції, але з другого боку з часом ми маємо все більш нераціональне використання ресурсів, що призводить до збільшення вартості продукції, і як наслідок до зниження її конкурентоспроможності. Також кожного року відбувається зниження частки статті «Витрати на оплату праці» (25%у 2021р., 21% у 2022р. та 17% у 2023р.). Це пов’язано з скороченням протягом аналізованого періоду кількості працюючих та зниження рівня з/п тих, хто залишився.

Важливою складовою аналізу витрат підприємства є дослідження й оцінка витрат на оплату праці та діяльність персоналу підприємства. На

початку такого аналізу досліджують зміни у трудових показниках підприємства.

Аналіз трудових показників ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023 рр. представлений у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз трудових показників ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показник	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	2021/2022		2023/2022	
				абсол.	відн.	абсол.	відн.
ФОП (тис.грн.)	981	865	869	-116	-11,82	4	0,46
ФОП персоналу(тис.грн.)	267	241	250	-26	-9,74	9	3,73
ФОП ІТП (тис.грн.)	714	624	619	-90	-12,61	-5	-0,80
Середньоспискова чисельність (чол.)	52	54	43	2	3,85	-11	-20,37
Кількість персоналу (чол.)	7	8	6	1	14,29	-2	-25,00
Кількість ІТП (чол.)	45	46	37	1	2,22	-9	-19,57
Середній рівень з/п персоналу (грн.)	3178,6	2510,4	3472,2	-668,15	-21,02	961,81	38,31
Середній рівень з/п ІТП (грн.)	1322,2	1130,4	1394,1	-191,79	-14,50	263,71	23,33

З табл. 2.11 видно, що ФОП на ТОВ «Пластика ПП»у 2022 році, порівняно з 2021 роком значно зменшився, а точніше на 11,82% (116 тис. грн.). ФОП виріс у 2023 році, незважаючи на те, що середньоспискова чисельність персоналу знизилася на 20,37%. Із даних табл. 2.17 видно, що через підвищення рівня мінімальної заробітної плати середня заробітна плата робітників зросла у 2023 році, порівняно з 2022 роком, на 38,31%, а середній рівень заробітної плати ІТП зріс на 23,33%. Чисельність персоналу знизилася за рахунок скорочення частини людей у зв’язку з скороченням виробництва підприємства.

На основі вищенаведених даних розрахуємо продуктивність праці персоналу за категоріями у натуральному та вартісному показниках.

Результати розрахунків представлено у табл. 2.12.

Таким чином, видно, що продуктивність праці робітників у 2022 році порівняно з 2021 роком несильно зменшилась як у вартісному вираженні, так

і у натуральному. Причиною цього є те, що чисельність персоналу у 2022 році зросла на 3,85% (2 людини), а обсяг послуг, що надається аналізованим підприємством, знизився на 52 тис. грн.

Таблиця 2.12

Аналіз продуктивності праці на ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр.

Показник	Од. вимір	Роки			Відхилення			
		2021	2022	2023	2021/2022		2023/2022	
					абсол.	відн.	абсол.	відн.
Обсяг виготпрод.	(тис грн.)	4788	4736	5795	-52	-1,09	1059	22,36
Обсяг виготпрод.	(шт.)	1915	1754	2062	-161	-8,41	308	17,57
Середньоспискова чисельн персоналу	(чол.)	52	54	43	-2	3,85	-9	-20,37
ПП у вартісному вираженні	(тис.грн. /чол.)	92,08	87,70	134,77	-4,37	-4,75	47,06	53,66
ПП у нат вираженні	(шт./чол.)	37	32	48	-5	11,81	16	47,65

У 2023 році продуктивність праці зросла як у вартісному, так і в натуральному вираженні (на 53,66% та 47,65% відповідно). В основному на це вплинуло зменшення кількості людей на 9 чоловік (20,37%) та зростання обсягу виготовленої продукції (на 1059 грн.). Це позитивна тенденція і свідчить про якісну організацію трудового процесу на підприємстві.

2.3. Факторний аналіз витрат на виробництво продукції ТОВ «Пластика ПП»

Для оптимізації витрат та пошуку резервів для їх зменшення необхідно визначити фактори, які на них впливають. Для цього проведемо факторний аналіз собівартості продукції

Модель факторного аналізу:

$$C = T \times \frac{\overline{ПВ}}{T} \times \frac{Q}{\overline{ПВ}} \times \frac{C}{Q} = T \times F \times H \times h \qquad (2.1)$$

де ПВ- середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.;

Q- чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.

Т- кількість працівників,осіб

С-собівартість виробленої продукції, тис.грн.

F-фондоозброєність

Н-фондовіддача

h- рівень витрат на 1 грн. продукції, тис.грн.

Розрахуємо вихідні дані:

F=Середньорічна вартість основних фондів/ Середньооблікова чисельність працівників,(тис.грн./ос.) (2.2)

F(2021р.)= ((1099+1007)/2)/52=20,25 (тис.грн./ос.)

F(2022р.)= ((1007+915)/2)/54=17,8 (тис.грн./ос.)

F(2023р.)= ((915+721)/2)/43=19,02 (тис.грн./ос.)

Н=Чистий дохід від реалізації продукції/ Середньорічна вартість основних фондів, (2.3)

Н(2021р.)=3990/((1099+1007)/2)=3,79 (грн../грн.)

Н(2022р.)=3947/((1007+915)/2)=4,11 (грн../грн.)

Н(2023р.)=4829/((915+721)/2)=5,91 (грн../грн.)

h=Собівартість/Чистий дохід від реалізації продукції, (тис. грн.) (2.4)

h(2021р.)=3990/3990=1(тис. грн.)

h(2022р.)=3414/3947=0,8649(тис. грн.)

h(2023р.)=4621/4829=0,9569(тис. грн.)

ΔС=3414-3990=-576 (тис. грн.);

ΔСТ=4144,4-3990=154,4 (тис. грн.);

ΔСF=3642,9-4144,4=-501,5 (тис. грн.);

ΔCH=3950,5-3642,9=307,6 (тис. грн.);

ΔCh=3414-3950,5=-536,5 (тис. грн.).

Перевірка: 154,4-501,5+307,6-536,5=-576 (тис. грн.)

Таблиця 2.12

Вихідні та розрахункові дані для проведення факторного аналізу у 2021-2022 рр.

Показник	2021р.	2022р.	Підстановка		
			I	II	III
Сер чис працівників, осіб (T)	52	54	54	54	54
Фондоозброєність, тис. грн./чол (F)	20,25	17,8	20,25	17,8	17,8
Фондовіддача, грн./грн. (H)	3,79	4,11	3,79	3,79	4,11
Рівень витрат на 1 грн. товарної продукції, грн. (h)	1	0,8649	1	1	1
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн. (C)	3990	3414	4144,4	3642,9	3950,5

У 2022р. в порівнянні з 2021р. собівартість реалізованої продукції зменшилась на 576 тис. грн., в тому числі за рахунок зміни кількості працівників на 2-ох собівартість збільшилась на 154,4 тис. грн., за рахунок спадання фондоозброєності праці собівартість зменшилась на 501,5 тис. грн., за рахунок збільшення фондовіддачі собівартість збільшилась на 307,6 тис. грн., за рахунок зменшення рівня витрат на 1 грн. товарної продукції собівартість зменшилась на 536,5 тис. грн.

Таблиця 2.13

Вихідні та розрахункові дані для побудови факторного аналізу у 2022-2023 рр.

Показник	2022р.	2023р.	Підстановка		
			1	2	3
Сер чис працівників, осіб (T)	54	43	43	43	43
Фондоозброєність, тис. грн./чол (F)	17,8	19,02	17,8	19,02	19,02
Фондовіддача, грн./грн. (H)	4,11	5,91	4,11	4,11	5,91
Рівень витрат на 1 грн. товарної продукції, грн. (h)	0,8649	0,9569	0,8649	0,8649	0,8649
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн. (C)	3414	4621	2720,8	2907,3	4180,5

ΔC=4621-3414=1207 (тис. грн.);

$\Delta CT=2720,8-3414=-693,2$ (тис. грн.);

$\Delta CF=2907,29-2720,8=186,49$ (тис. грн.);

$\Delta CH=4180,54-2907,29=1273,25$ (тис. грн.);

$\Delta Ch=4621-4180,54=440,46$ (тис. грн.).

Перевірка: -693,2+186,49+1273,25+440,46=1207 (тис. грн.)

Отже, у 2023р. в порівнянні з 2022р. собівартість реалізованої продукції збільшилась на 1207 тис. грн., в тому числі за рахунок зростання фондоозброєності праці собівартість збільшилась на 186,49 тис. грн., за рахунок збільшення фондовіддачі собівартість зросла на 1273,25 тис. грн., за рахунок збільшення рівня витрат на 1 грн. товарної продукції собівартість збільшилась на 440,46 тис. грн.

Таким чином, в межах цього розділу було надано оцінку ефективності управління витратами в межах ТОВ «Пластика ПП». Було встановлено, що до виробничої собівартості на ТОВ «Пластика ПП» включаються: прямі витрати на матеріали, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальновиробничі і розподілені постійні загальногосподарські витрати. На підприємстві ТОВ «Пластика ПП» застосовується позамовний метод калькулювання собівартості продукції будівельного виробництва, при якому об'єктом обліку і калькулювання є замовлення (об'єкт будівництва, вид робіт тощо). Основними недоліками системи управління витратами в межах ТОВ «Пластика ПП» є:

– відсутність методологічних засад формування інформації про дебіторську заборгованість;

– документи ТОВ «Пластика ПП» складені для внутрішнього користування не відповідають вимогам передбаченим Законодавством;

– слабкий рівень внутрішнього контролю за витратами;

– недоліків в методиці калькулювання собівартості виконаних робіт.

Для подолання цих недоліків у подальшому буде розроблена система заходів та доведена доцільність їх впровадження на підприємстві.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОВ «ПЛАСТИКА ПП»

3.1. Пропозиції щодо зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції ТОВ «Пластика ПП»

Управління витратами – це складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. В сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної чітко та безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементи. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспект. Вона включає такі організаційні підсистеми, як пошук і виявлення факторів економії ресурсів; планування витрат за видами; облік і аналіз витрат; стимулювання економіки ресурсів і зниження витрат.

Після запровадження даної системи в межах ТОВ «Пластика ПП», вона буде виконувати наступні завдання:

1) здійснення контролю за ходом діяльності підприємства;
2) виявлення тенденцій змін рівня, обсягу та структури витрат на обсяг виробництва та одиницю продукції;
3) збір, аналіз інформації про витрати;
4) нормування, планування витрат у розрізі елементів, виробничих підрозділів і видів продукції;
5) пошуку резервів економії ресурсів і оптимізації витрат.

За результатами аналітичного дослідження проведеного в другому розділі даної дипломної роботи було встановлено тенденцію до збільшення матеріальних витрат в структурі операційних витрат ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023рр. (49% в 2021р., 58% в 2022р. та 64% в 2023р.). Це, в

свою чергу веде до зростання вартості виготовленої продукції, підприємство змушене збільшувати ціну на неї і попит та конкурентоспроможність її відповідно падає. Кон'юнктура ринку спонукає керівництво ТОВ «Пластика ПП» шукати методи підвищення попиту на продукцію загалом, зниження її вартості, без втрати якості, що б могло привести до підвищення її конкурентоспроможності. На мою думку, найбільш важливі фактори, які будуть обумовлювати зниження матеріальної вартості продукції зображені на рис. 3.1.

Рис.3.1. Проектні чинники зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції ТОВ «Пластика ПП»

Надалі розрахуємо економічний ефект від зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції ТОВ «Пластика ПП» для кожного виробу(труба з полівінілхлориду для каналізації діаметром 100мм, полімерна водопровідна труба діаметром 20мм та полімерна водопровідна труба діаметром 10мм), яке виробляє підприємство та визначимо значення додаткового чистого прибутку, який вони принесуть товариству.

Завдяки впровадженню системи управління витратами задля зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції норма витрат матеріалів для полімерної водопровідної труби діаметром 10мм/1000м погонних скоротилась на 5%, трудомісткість на 12%. Обсяг виробництва полімерної водопровідної труби діаметром 10ммпрогнозно збільшиться з 323 до 410 тис. м погонних. Собівартість одиниці продукції за базовим рівнем склала 1767 грн., в тому числі матеріали – 512 грн. Ціна 1000м погонних. – 1944 грн.

Трудомісткість продукції базова 20 люд/год. Середня тарифна ставка 6,6 грн./год. Витрати на обслуговування системи управління витратами для даного виду продукції складає 15 тис. грн.

1) Розрахунок норми витрат матеріалів на одиницю продукції за проектом:

$$ВМпр=ВМб*(1-Δв) \quad (3.1)$$

де ВМ пр. – матеріальні витрати на одиницю продукції за проектом, грн;

ВМб - матеріальні витрати на одиницю продукції базові, грн;

Δв – коефіцієнт скорочення витрат за проектом.

$$ВМпр = 512*(1-0,05)=486,4 \text{ грн.}$$

2) Економія за рахунок скорочення матеріальних витрат:

$$ΔЕм=(ВМб-ВМпр)*ОВпр \quad (3.2)$$

де ОВпр – обсяг виробництва продукції за проектом, тис. м погонних..

$$ΔЕм = (512-486,4)*410=10,578 \text{ тис. грн.}$$

3) Розрахунок трудоємності одиниці продукції за проектом:

$$ТРпр=Трб*(1-Δтд) \quad (3.3)$$

де ТР пр – трудоємність одиниці продукції за проектом, люд/год.;

ТР б – трудоємність одиниці продукції базова, люд/год.;

Δтд – коефіцієнт скорочення трудомісткості за проектом.

$$ТРпр=20*(1-0,12)=17,6 \text{ люд/год.}$$

4) Розрахунок економії заробітної плати за рахунок зниження трудоємності продукції:

$$\Delta ЗП=(Трб-ТРпр)*ОВпр*зп \quad (3.4)$$

де зп – зарплата за 1люд/год. грн.

$$\Delta ЗП=(20-17,6)*410*6,6=6,494 \text{ тис. грн.}$$

5) Розрахунок скорочення нарахувань на зарплату:

$$\Delta Нзп=\Delta ЗП*Nн \quad (3.5)$$

де Nн – норма нарахувань на зарплату (єдиний соціальний внесок) (37%).

$$\Delta Нзп=6,494*0,37=2,4 \text{ тис. грн.}$$

6) Розрахунок додаткового прибутку за рахунок збільшення обсягів виробництва:

$$\Delta ПР=(ОВпр-ОВб)*(Ц-СВб) \quad (3.6)$$

де Ц – відпускна ціна продукції, грн.;

СВб – собівартість продукції за базовим рівнем, грн.

$$\Delta ПР=(410-323)*(1944-1767)=87*177=15,399 \text{ тис. грн.}$$

7) Розрахунок загального додаткового прибутку:

$$\Delta ПРч=\Delta Ем+\Delta ЗП+\Delta Нзп+\Delta ПР \quad (3.7)$$

$$\Delta ПРч=10,578+6,494+2,4+15,399=34,871 \text{ тис. грн.}$$

8) Розрахунок загального додаткового прибутку за вирахуванням розходів на обслуговування системи управління матеріальними затратами:

$$ДПв=\Delta ПРч-Вс \quad (3.8)$$

де ДПв – додатковий прибуток за вирахуванням розходів на

обслуговування системи управління матеріальними затратами, тис. грн.;

Вс – витрати на утримання системи управління витратами, тис. грн.

ДПв=34,871-15=19,871 тис. грн.

9) Розрахунок загального додаткового чистого прибутку:

$$\Delta ПРч = ДПв * Кп \quad (3.9)$$

де ДПв – додатковий прибуток за вирахуванням розходів на обслуговування системи управління матеріальними затратами, тис. грн.

Кп – коефіцієнт податку (19%)

ΔПРч=19,871*0,81=16,1 тис. грн.

Отже, внаслідок запропонованих заходів з зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції додатковий чистий прибуток для полімерної водопровідної труби діаметром 10мм складе 16,1 тис. грн.,

Завдяки впровадженню системи управління витратамизадля зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції норма витрат матеріалів для полімерної водопровідної труби діаметром 20мм/1000м погонних скоротилась на 7%, трудомісткість на 13%. Обсяг виробництва прогнозно збільшиться з 420 тис. м погонних до 500 тис. м погонних. Собівартість одиниці продукції за базовим рівнем склала 1590 грн., в тому числі матеріали – 615 грн. Ціна 1000 м погонних – 1736 грн. Трудомісткість продукції базова 40 люд/год. Середня тарифна ставка 6,6 грн./год. Витрати на обслуговування системи управління витратами для даного виду продукції складає 29 тис. грн.

Розрахунок норми витрат матеріалів на одиницю продукції за проектом:

ВМпр = 615*(1-0,07)=571,95 грн.

1) Економія за рахунок скорочення матеріальних витрат:

ΔЕм = (615-571,95)*500=21,525 тис. грн.

2) Розрахунок трудоємності одиниці продукції за проектом:

ТРпр=40*(1-0,13)=34,8 люд/год.

3) Розрахунок економії заробітної плати за рахунок зниження трудоємності продукції:

ΔЗП=(40-34,8)*500*6,6=17,16 тис. грн.

4) Розрахунок скорочення нарахувань на зарплату:

ΔНзп=17,16*0,37=6,35 тис. грн.

5) Розрахунок додаткового прибутку за рахунок збільшення обсягів виробництва (за формулою (3.6):

ΔПР=(500-420)*(1736-1590)=80*146=11,68 тис. грн.

6) Розрахунок загального додаткового прибутку (за формулою (3.7):

ΔПРч=11,68+6,35+17,16+21,525=56,715 тис. грн.

7) Розрахунок загального додаткового прибутку за вирахуванням розходів на обслуговування системи управління матеріальними затратами (за формулою (3.8)):

ДПв=56,715-29=27,715 тис. грн.

8) Розрахунок загального додаткового чистого прибутку (за формулою (3.9)):

ΔПРч=27,715*0,81=22,45 тис. грн.

Отже, внаслідок запропонованих заходів з зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції додатковий чистий прибуток для полімерної водопровідної труби діаметром 20мм складе 35,8 тис. грн.

Завдяки впровадженню системи управління витратами задля зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції норма витрат матеріалів для труби з полівінілхлориду для каналізації діаметром 100мм/1000м погонних скоротилась на 10%, трудомісткість на 15%. Обсяг виробництва прогнозовано збільшиться з 520 тис. м погонних до 670 тис. м погонних. Собівартість одиниці продукції за базовим рівнем склала 2960 грн., в тому числі матеріали – 1235 грн. Ціна 1000 м погонних – 3136 грн. Трудомісткість

продукції базова 50 люд/год. Середня тарифна ставка 6,6 грн./год. Витрати на створення системи управління витратами для даного виду продукції складає 45 тис. грн.

1) Розрахунок норми витрат матеріалів на одиницю продукції за проектом:

$$ВМпр = 1235*(1-0,1)=1111,5 \text{ грн.}$$

2) Економія за рахунок скорочення матеріальних витрат:

$$\Delta Ем = (1235-1111,5)*670=82,75 \text{ тис. грн.}$$

3) Розрахунок трудоємності одиниці продукції за проектом:

$$ТРпр=50*(1-0,15)=42,5 \text{ люд/год.}$$

4) Розрахунок економії заробітної плати за рахунок зниження трудоємності продукції:

$$\Delta ЗП=(50-42,5)*670*6,6=33,165 \text{ тис. грн.}$$

5) Розрахунок скорочення нарахувань на зарплату:

$$\Delta Нзп=33,165*0,37=12,27 \text{ тис. грн.}$$

6) Розрахунок додаткового прибутку за рахунок збільшення обсягів виробництва (за формулою (3.6)):

$$\Delta ПР=(670-520)*(3136-2960)=120*176=21,12 \text{ тис. грн.}$$

7) Розрахунок загального додаткового прибутку (за формулою (3.7)):

$$\Delta ПРч=21,12+12,27+33,165+82,75=149,305 \text{ тис. грн.}$$

8) Розрахунок загального додаткового прибутку за вирахуванням розходів на обслуговування системи управління матеріальними затратами (за формулою (3.8)):

$$ДПв=149,305-45=104,305 \text{ тис. грн.}$$

9) Розрахунок загального додаткового чистого прибутку (за формулою (3.9)):

$$\Delta ПРч=104,305*0,81=84,49 \text{ тис. грн.}$$

Отже, внаслідок запропонованих заходів з зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції додатковий чистий прибуток для

труби з полівінілхлориду для каналізації діаметром 100мм складе 84,49 тис. грн.

Додатковий прибуток загалом внаслідок зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції ТОВ «Пластика ПП»: = (84,49+22,45+16,1)=123,03 тис. грн.

Таким чином, внаслідок запропонованих заходів з зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції ТОВ «Пластика ПП» по трьох виробах (труба з полівінілхлориду для каналізації діаметром 100мм, полімерна водопровідна труба діаметром 20мм та полімерна водопровідна труба діаметром 10мм), які в асортименті продукції підприємства займають основну частку, в майбутньому році буде отримано додатковий чистий прибуток в розмірі 123,03 тис. грн. Дані кошти дозволять значно скоротити нинішні збитки товариства.

3.2. Заходи з удосконалення управління витратами ТОВ «Пластика ПП» при розширенні виробництва

Динамізм зовнішнього середовища, посилення конкурентної боротьби, поява технічних, технологічних новацій, інтенсивність ринкових змін вимагають оперативного маневрування економічними ресурсами, рішення нових задач, що спрямовані на досягнення високого рівня економічного розвитку підприємств, які виробляють вироби з полістиролу та поліпропілену.

ТОВ «Пластика ПП» займає важливу частку в сфері виробництва виробів з полістиролу та поліпропілену в Дніпропетровській області. Як згадувалось раніше, ТОВ «Пластика ПП» засноване в 1958 році. Вже понад 50 років підприємство виробляє якісну та конкурентну продукцію. Останній раз оновлення основних засобів підприємства відбувалось 1995 року, і після того ніяких значущих змін в технології виробництва та складі основних засобів не відбувалось. Після 2020 року фактично відбулося відновлення

основних засобів лише на папері (додалась його балансова вартість, а по факту нічого не змінилось). І хоч верстати для виготовлення продукції ще робочі, фактично вони є морально застарілими (тобто відбувся їх моральний знос) та неконкурентоспроможними проти сучасного устаткування.

Моральний знос — це знос основних засобів внаслідок створення нових, прогресивніших і економічно ефективніших машин та устаткування. Поява досконаліших видів устаткування з підвищеною продуктивністю робить економічно доцільною заміну діючих основних засобів іще до їхнього фізичного зносу.

Несвоєчасна заміна морально застарілих основних виробничих засобів призводить до того, що собівартість підвищується, а якість знижується порівняно з продукцією, виготовленою на досконаліших машинах та устаткуванні.

Моральний знос зменшує вартість основних виробничих засобів через скорочення суспільно необхідних витрат на їхнє відтворення.

Як наслідок на підприємстві простежується збільшення собівартості готової продукції внаслідок збільшення браку, великої кількості відходів. Вироблена продукція виходить нижчої якості, і як наслідок її доводиться продавати за цінами, нижчими ніж ціни аналогічної продукції конкурентів, а це призводить до недоотримання прибутку нашим підприємством.

Для створення додаткового джерела прибутку ТОВ «Пластика ПП» пропонується закупити та установити в себе Екструзійну лінію для переплавки та гранулювання пластикових виробів. Дана лінія виготовляється вітчизняним виробником – Харківським технологічним заводом та вважається однією з найсучасніших та прогресивних серед своїх конкурентів. Завдяки виробництву екструзійної лінії в Україні, її вартість є приблизно в 1,45-1,5 рази нижчою ніж в закордонних виробників технологічного обладнання.

Вартість нової екструзійної лінії Харківського технологічного заводу – 560 тис. грн. Строк корисного використання обладнання становить 10 років.

Норма амортизації – 100/10 = 10%. Припустимо, що річна сума амортизації протягом строку експлуатації буде однакова і дорівнюватиме: (560000*10)/100 = 56000 грн.

Щоб визначити, чи окупиться підприємству вартість обладнання, слід оцінити майбутні грошові потоки.

$$Гп = ЧП + А \quad (3.10)$$

У табл. 3.1 наведено результати обчислень майбутніх грошових потоків.

Таблиця 3.1

Майбутні грошові потоки ТОВ «Пластика ПП»

Роки експлуатації обладнання	Показники		
	Очікувана сума чистого прибутку, грн.	Амортизація, грн.	Грошовий потік, грн.
1	2	3	4
1	75000	56000	131000
2	29000	56000	85000
3	79000	56000	135000
4	86000	56000	142000
5	92000	56000	148000
6	85000	56000	141000
7	97000	56000	153000
8	101000	56000	157000
9	110000	56000	166000
10	102000	56000	158000

Теперішня вартість грошових потоків обчислюється за формулою:

$$ТВ = \frac{ГПі}{(1+d)^i} \quad (3.11)$$

де ГПі – грошовий потік в і-тому році експлуатації обладнання;

d – ставка дисконту.

Результати обчислень теперішньої вартості грошових потоків підприємства при ставці дисконту 7% зведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Теперішня вартість грошових потоків ТОВ «Пластика ПП»

Роки експлуатації обладнання	Показники		
	Грошовий потік, грн.	Ставка дисконту	Теперішній грошовий потік, грн.
1	85000	17%	72649,57
2	131000		95697,28
3	135000		84290,03
4	142000		75778,31
5	148000		67504,45
6	141000		54967,24
7	153000		50978,89
8	157000		44710,83
9	166000		40405,02
10	158000		32869,91
Сума	1416000		619851,52

Отже, на основі отриманих результатів обчислень, визначимо основні показники ефективності впровадження нової автоматизованої лінії розливу:

1. Чиста теперішня вартість (NPV) — це різниця між величиною грошових потоків, що надходять у процесі експлуатації обладнання, дисконтованих за прийнятною ставкою дохідності (d), та вартістю самого устаткування (I):

$$ЧТВ = \sum_{i=1}^{12} \frac{ГП}{(1+d)^i} - I \quad (3.12)$$

ЧТВ =619851,52-560000 = 59851,52 грн.

Чистий приведений ефект = 59851,52 грн. > 0, отже дане обладнання доцільно закупити.

2. Індекс прибутковості (ІП) - це метод, що порівнює теперішню вартість майбутніх грошових потоків з початковими інвестиціями. Індекс прибутковості обчислюється за формулою:

$$ІП = \frac{\sum_{i=1}^{12} \frac{ГП}{(1+d)^i}}{I} \quad (3.13)$$

ІП =619851,52 / 560000 = 1,11

Індекс прибутковості = 1,11>1, отже впровадження нової

автоматизованої лінії розливу принесе ефективний результат.

3. Термін окупності (ТО) - кількість часу, необхідна для покриття витрат на закупівлю устаткування. Допоміжні розрахунки для обчислення терміну окупності наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Результати обчислень балансу на кінець року, грн.

Роки експлуатації обладнання	Показники			
	Грошовий потік,грн.	Ставка дисконту	Теперішній грошовий потік, грн.	Баланс на кінець року, грн.
0		17%		-560000
1	85000		72649,57	-487350,43
2	131000		95697,28	-391653,15
3	135000		84290,03	-307363,12
4	142000		75778,31	-231584,81
5	148000		67504,45	-164080,36
6	141000		54967,24	-109113,12
7	153000		50978,89	-58134,23
8	157000		44710,83	-13423,40
9	166000		40405,02	26981,62
10	158000		32869,91	59851,53

Термін окупності обчислюємо за формулою:

$$ТО = Т^{р}_{ок} + \frac{I-(\sum_{i=1}^{Т^{р}_{ок-1}} ГП_{di})}{ГП^{р}_{Ток}} \quad (3.14)$$

де $Т^{р}_{ок}$ - рік окупності;

$(\sum_{i=1}^{Т^{р}_{ок-1}} ГП_{di})$ – сума теперішньої вартості грошових потоків, що передують року окупності;

$ГП^{р}_{Ток}$ - грошовий потік року окупності.

$$ТО = 9 + \frac{560000 - 546577}{40405} = 9 + 0{,}332 = 9{,}332 < 10 \text{ років}$$

Оскільки термін окупності обладнання становить 9,332 роки, а строк його експлуатації – 10 років, то підприємству доцільно вкласти кошти у купівлю даного обладнання.

Таким чином, було визначено параметри витрат ТОВ «Пластика ПП» у разі розширення масштабів виробництва за рахунок реалізації інвестиційного проекту. Розрахунки встановили, що дотримання встановлених параметрів витрат сприятиме досягненню позитивного результату від реалізації проекту розширення масштабів виробництва на підприємстві.

3.3. Визначення оптимального розміру витрат ТОВ «Пластика ПП»

Щоб знайти оптимальний розмір загальних витрат слід здійснити наступні кроки.

По-перше, побудувати функцію загальних витрат z = f (y, x), де y – змінні витрати, x – постійні витрати.

По-друге, сформувати систему обмежень (область допустимих значень x та y).

По-третє, вирішити системунерівностей,щодозволить знайти оптимальний розмір змінних та постійних витрат підприємства.

Длявиконанняпершогокроку необхіднозагальнівитрати підприємства розділити на змінні та постійні, що представлено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Загальні витрати ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023 рр.

Роки	Постійні витрати (x), тис. грн.	Змінні витрати (y), тис. грн.	Загальні витрати (x + y), тис. грн..
2021	609	2805	3414
2022	884	3106	3990
2023	1019	3602	4621

На основі даних табл. 3.4 побудуємо функцію загальних витрат z = f (y, x) і представимо графічно (рис. 3.2).

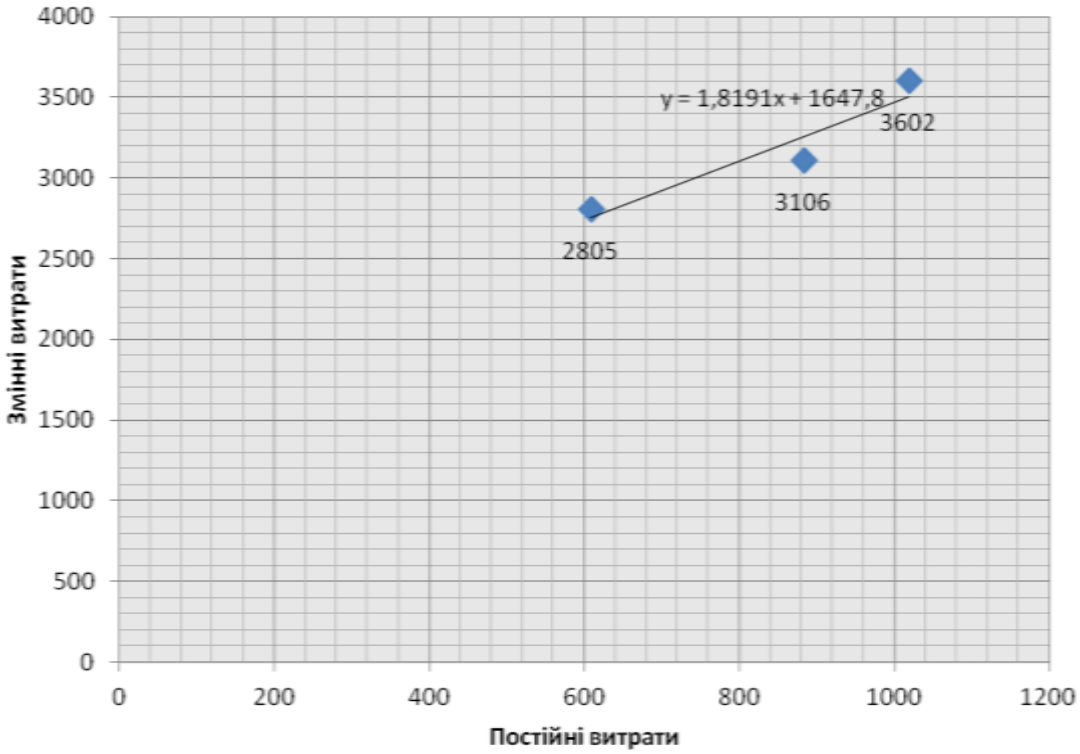

Рис. 3.2. Залежність функції загальних витрат від змінних та постійних витрат ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023 рр.

З рис. 3.2 функція загальних витрат представлена лінійною зростаючою функцією. Маємо рівняння z (f) = 1,819x - y + 1647,8 x – постійні витрати підприємства, y – змінні витрати підприємства.

Для виконання наступного кроку необхідно розрахувати планований поріг рентабельності у вартісному вимірі, середній коефіцієнт росту загальних витрат, який характеризує зростання витрат під впливом росту споживчих цін та цін на енергоносії і визначити середнє співвідношення постійних витрат до змінних.

Знаходимо поріг рентабельності у вартісному вимірі в 2023 році:

Тбез. = 1019 х 4829 / (4829-3602) = 4996,25 (тис. грн..)

Знайдемо середній коефіцієнт росту загальних витрат:

$$Kcp = \sqrt{КЗ_{2014} * КЗ_{2015}} \quad (3.15)$$

де Кср – середній коефіцієнт рості загальних витрат;

$КЗ_{2022}$ і $КЗ_{2023}$ – коефіцієнти росту загальних витрат за 2022 та 2023 роки відповідно.

Знайдемо коефіцієнти росту загальних витратв2022та2023роках:

$$КЗ2022=З_{2022}/З_{2021} \quad (3.16)$$

$$КЗ2023=З_{2023}/З_{2022} \quad (3.17)$$

де $З_{2021}$ $З_{2022}$,$З_{2023}$ – абсолютне значення загальних витрат в 2021, 2022 та 2023 роках.

КЗ2022=3106/2805=1,11

КЗ2023=3602/3106=1,16

Кср=√1,11*1,16=1,13

Для визначення планованого порогу рентабельності (Тбез.пл) необхідно точку беззбитковості фінансово-господарської діяльності підприємства у вартісному вимірі за 2023 рік помножити на середній коефіцієнт росту загальних витрат:

Тбез. пл. = 4996,25 х 1,13 = 5645,76 (тис. грн.)

Знаходимо середнє співвідношення постійних витрат до змінних, для цього знаходимо дане співвідношення за кожен з досліджуваних років.

Співвідношення постійних витрат (FC) до змінних (VC) склало в:

2021 році 0,217 (FC/ VC = 609/2805);

2022 році – 0,285 (FC/VC = 884/3106);

2023 році – 0,289 (FC/VC = 1019/3602).

Середнє співвідношення постійних до змінних витрат знаходиться як середнє арифметичне і дорівнює 0,263.

Виконані розрахунки дозволять нам виконати другий крок та сформувати систему обмежень.

Оскільки ТОВ «Пластика ПП» бажано скоротити постійні витрати або мінімізувати їх приріст. Позначимо постійні витрати фінансово-господарської діяльності підприємства через х1, а змінні витрати – через х2. Для більшої зручності при розрахунках скоротимо всі значення на тисячу гривень. В середньому постійні витрати не повинні перевищувати розміру змінних витрат помноженого на середній коефіцієнт співвідношення постійних витрат до змінних, який дорівнює 0,263. З цього маємо нерівність:

$$x1 - 0{,}263\ x2 \leq 0 \tag{3.18}$$

Для зручності вирішення задачі змінимо нуль на одиницю, що суттєво не вплине на її умову. Тоді отримаємо наступну нерівність:

$$x1 - 0{,}263\ x2 \leq 1 \tag{3.19}$$

Введемо наступне обмеження. Так як підприємство отримує істотні збитки від своєї діяльності, то доречно вийти на поріг рентабельності фінансово-господарської діяльності. Інакше кажучи, загальні витрати (сума постійних та змінних) не повинні перевищувати планового порогу рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства. Таким чином маємо другу нерівність:

$$x1 + x2 \leq 5645{,}76 \tag{3.20}$$

Оскількипостійні та змінні витрати повинні бути не менше за нуль, то маємо систему нерівностей:

$$\begin{matrix} x1 \geq 0 \\ x2 \geq 0 \end{matrix} \begin{bmatrix} x1 - 0{,}263 * x2 \leq 1 \\ x1 + x2 \leq 5645{,}76 \end{bmatrix} \tag{3.21}$$

Таким чином ми маємо функцію цілі, що прагне до мінімального

значення та систему нерівностей. Запишемо задачу в аналітичному вигляді:

$$Z=1,819x1-x2+1647,8 \rightarrow \min,$$

при обмеженнях (3.21)

Знайдемо вирішення задачі двома способами: аналітичним, за допомогою симплексного методу та графічним.

Запишемо розширену систему задачі, яка має вигляд:

$$\begin{matrix} x1 \geq 0 \\ x2 \geq 0 \end{matrix} \begin{bmatrix} x1 - 0,263 * x2 + x3 = 1 \\ x1 + x2 + x4 = 5645,76 \end{bmatrix} \quad (3.22)$$

Заповнюємо першу симплексну таблицю (табл. 3.5),в якій змінні x3 та x4 є основними.

Таблиця 3.5

Перший розрахунок симплексним методом

Базис	Змінні				Вільний член	Оціночне відношення
	X1	X2	X3	X4		
1	2	3	4	5	6	7
X3	1	-0,263	1	0	1	∞
X4	1	1	0	1	5645,76	5645,76←
Z	1,819	-1	0	0	1647,8	-

З даних табл. 3.5 маємо рішення системи X1 = (0; 0; 1; 5645,76). Функція цілі матиме значення Z = 1647,8. Перевіряємо критерій оптимальності. Остання строчка має від'ємний коефіцієнт, таким чином дане рішення не є оптимальним. Визначаємо найменше оціночне відношення, що дозволяє нам визначити змінну, яку потрібно вивести з базису. Виводимо з базису змінну x4 та вводимо x2. Отримаємо нову симплексну таблицю 3.6.

Таблиця 3.6

Другий розрахунок симплексним методом

Базис	Змінні				Вільний член	Оціночне відношення
	X1	X2	X3	X4		
1	2	3	4	5	6	7
X3	1,263	0	1	0,263	16146,87	1345,271←
X2	1	1	0	1	5645,76	5645,76
Z	2,819	0	0	1	-5413,01	-

З даних табл. 3.6 маємо рішення системи X2 = (0;5645,76; 16146,87;0). Функція цілі матиме значення Z = - 5413,01. Критерій оптимальності виконується, але дане рішення не задовольняє умові задачі (постійні витрати дорівнюють нулю, це гіпотетично припустимо, але неможливо при веденні господарської діяльності). Тому потрібно ввести в базис змінну x1 замість x3.

Нова симплексна таблиця матиме вигляд табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Третій розрахунок симплексним методом

Базис	Змінні				Вільний член	Оціночне відношення
	X1	X2	X3	X4		
1	2	3	4	5	6	7
X1	1	0	0,29	0,71	1176,43	-
X2	0	1	-0,29	-0,71	4469,33	-
Z	0	0	-0,33	0,06	-681,39	-

З даних табл. 3.7 маємо рішення системи X2 = (1176,43; 4469,33; 0;0). Функція цілі матиме значення Z = - 681,39. Дане рішення буде оптимальним при заданій умові задачі.

Вирішимо задачу(3.22) геометричним методом. Для цього потрібно побудувати многокутникрішеньтафункціюцілі.Зобразимоценарис.3.3.

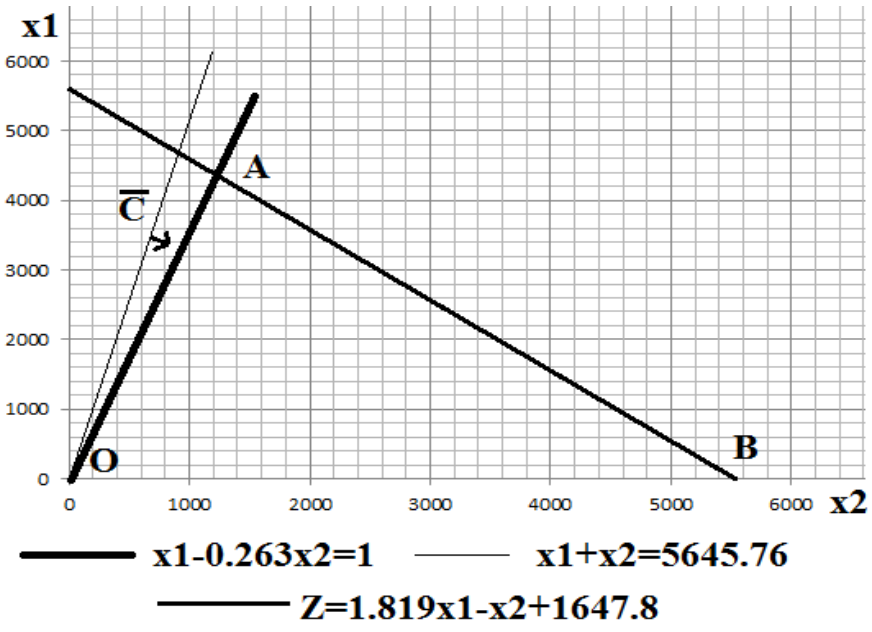

Рис.3.2. Геометрична інтерпретація рішення ЗЛП на прикладі даних ТОВ «Пластика ПП»

З рис.3.2 многокутником рішень є трикутник ОАВ, функція цілі є прямою з додатнім кутом нахилу. Вектор С вказує на направлення зменшення лінійної функції.

Таким чином, якщо задача - на відшукання мінімуму, то мінімальне рішення буде в кутовій точці В, що знаходиться на перетині прямої x1+x2=5645,76 та осі абсцис. Точка В має координати (5645,76;0), але це рішення не задовольняє економічному змісту задачі, через те, що змінні витрати підприємства, яке займається господарською діяльністю не можуть дорівнювати нулю. Тоді оптимальне рішення буде знаходитися в кутовій точці А трикутника ОАВ, що утворюється на перетині прямих x1+x2=5645,76 та x1-0,263x2=1. Координати точки А знайдемо через вирішення системи рівнянь:

$$\begin{bmatrix} x1 - 0{,}263 * x2 = 1 \\ x1 + x2 = 5645{,}76 \end{bmatrix} \tag{3.23}$$

Виразимо з другого рівняння змінну x1 та підставимо в перше рівняння. Тоді отримаємо:

$$\begin{bmatrix} 5645{,}76 - x2 - 0{,}263 * x2 = 1 \\ x1 = 5645{,}76 - x2 \end{bmatrix} \tag{3.24}$$

$$5644{,}76=1{,}263x2$$

$$x2=4469{,}33$$

$$x1 = 5645{,}76 - 4469{,}3$$

$$x1=1176{,}43$$

Отже, отримуємо значення змінних x1=1176,43 та x2=4469,33. Точка А має координати (4469,33; 1176,43). Функція в цілі точці А матиме значення

Z=-6981,39.

Рішення симплексним методом та графічним збігаються, що є свідченням правильності вирішення даної задачі.

Таким чином, ми встановили прогнозований обсяг змінних та постійних витрат на наступний період (рік), що буде мати значення 4469,33 тис. грн. і 1176,43 тис. грн. відповідно. Загальна сума витрат буде становити 5645,76 тис. грн., що відповідає плановій точці беззбитковості. Слід дотримуватися цих планових показників, щоб вийти на поріг рентабельності фінансово-господарської діяльності, для цього необхідно оперативне коригування змінних та постійних витрат.

Коригування змінних витрат можливе лише за рахунок збільшення (скорочення) обсягів виробництва продукції (товарів, робіт, послуг).

Коригування постійних витрат (їх зменшення) підприємства можна виконати через скорочення адміністративних витрат, а саме зменшення:

1) витрат, пов'язаних з управлінням підприємством;

2) витрат на утримання та обслуговування основних засобів, інших необоротних матеріальних активів загальногосподарського призначення;

3) витрат на обслуговування виробничого процесу;

4) податків, зборів та інші передбачених законодавством обов'язкових платежів (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються у виробничу собівартість продукції (робіт, послуг);

5) інших витрат загальногосподарського призначення, зокрема виплат на відшкодування заробітку та інших витрат у випадках завданого каліцтва або іншого ушкодження здоров'я працівників апарату управління та іншого загальногосподарського персоналу, виплат звільненим працівниками вихідної допомоги тощо.

Через скорочення інших операційних витрат, а саме зменшення:

– витрат на дослідження та розробки;

– собівартості реалізованої іноземної валюти, яка для цілей бухгалтерського обліку визначається шляхом перерахунку іноземної валюти в грошову одиницю є еквівалентом, виражена в грошовій одиниці України за

курсом Національного банку України на дату продажу іноземної валюти, плюс витрати, пов'язані з продажем іноземної валюти;

– собівартості реалізованих виробничих запасів складається з їх облікової вартості та витрат, пов'язаних з їх реалізацією;

– суми безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів;

– втрат від операційної курсової різниці (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами і зобов'язаннями, що пов'язані з операційною діяльністю підприємства);

– втрат від знецінення запасів, нестачі й втрати від псування цінностей.

Суму, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, та вартість повністю втрачених (зіпсованих або тих, що не вистачає) запасів списуються на витрати. Після встановлення осіб, які мають відшкодувати втрати, належна до відшкодування сума зараховується до складу доходів;

– визнаних штрафів, пені, неустойки;

– витрат на затримання об'єктів соціально-культурного призначення;

– інших витрат операційної діяльності.

Також коригуванню можуть підлягати і інші постійні витрати фінансово-господарської діяльності ТОВ «Пластика ПП».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

При проведенні аналізу функціонування ТОВ «Пластика ПП» було підтверджено актуальність даної теми, адже отримання найбільшого ефекту з меншими затратами, економія трудових, матеріальних і фінансових ресурсів залежать від того, наскільки ефективно функціонує система управління витратами на підприємстві.

Витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Для розуміння суті витрат важливо зазначити, що крім трактування їх як витрачених ресурсів, які можуть виступати у формі грошових коштів або ж мати грошову оцінку, вони завжди стосуються якоїсь продукції, роботи чи послуги та їх оцінки за певний розрахунковий період для досягнення поставленої мети підприємством.

Управління витратами – це складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. В сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної чітко та безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов’язаними елементи. Раціональне управління витратами реалізується через утворення відповідної системи

Формуючи систему управління витратами, потрібно враховувати їхні особливості, а саме: динамізм витрат, тобто те, що вони постійно рухаються та змінюються; різноманіття витрат, тобто потрібно застосовувати багато методів і прийомів в управлінні ними.

Побудову та удосконалення системи управління витратами на досліджуваному підприємстві було здійснено шляхом:

– виділення основних понять і процедур, системи управління витратами;

– виявлення існуючих проблем формування та контролю витрат на підприємстві;

– формування моделі управління витратами з урахуванням особливостей галузі та підприємства;

– побудови інформаційної системи;

– адаптації документообігу до обраної інформаційної системи;

– розподілу відповідальності за формування витрат та створення механізму мотивації і стимулювання їх зниження.

Було встановлено, що на ТОВ «Пластика ПП» протягом 2021-2023 рр. склалась погана економічна ситуація: прибуток підприємство отримало лише в 2021 році, та й то лише 64 тис. грн. У 2022 та 2023 році у товариства наслідком діяльності є збиток у розмірі 304 та 234 тис. грн. відповідно.

Основним негативним фактором, на мою думку, стало величезне збільшення вартості матеріальних витрат в структурі операційних витрат товариства без вагомих змін у кількості виготовленої продукції і відсутність оптимальної структури виробництва продукції Протягом 2021-2023рр. матеріальні витрати в структурі операційних витрат невпинно зростали (49% від загальних витрат у 2021 році, 58% у 2022 році та 64% у 2023 році). Даний факт свідчить про відсутність системи управління витратами на підприємстві або її неспроможність адекватно реагувати на ситуацію, що складалась.

Також на підприємстві є потреба в основних засобах, оскільки відбулось моральне старіння наявного обладнання, а це свою чергу призводить до збільшення відходів сировини, та високого проценту браку в структурі готової продукції.

Для вирішення цих та інших проблем на ТОВ «Пластика ПП» було запропоновано сформувати систему управління витратами, яка б могла б ефективно сприяти скороченням витратам підприємства та давати чистий додатковий прибуток від її впровадження.

Система управління витратами в межах ТОВ «Пластика ПП» повинна передбачати виконання всіх функцій управління, тобто функції повинні реалізовуватись через елементи управлінського процесу: прогнозування, планування, нормування, організація, калькулювання, мотивація та стимулювання, облік, аналіз, регулювання та контроль витрат. Виконання всіх функцій управління по всіх елементах – це взаємодія керуючої підсистеми (суб'єкт управління) на керовану підсистему (об'єкт управління).Основним завданням системи управління операційними витратами є досягнення економії ресурсів та підвищення ефективності їх використання, що повинно забезпечити зниження собівартості й, відповідно, підвищення показників прибутку та рентабельності.

В межах дослідження було запропоновано удосконалити механізм управління витратами ТОВ «Пластика ПП» за наступними напрямками:

- організація обліку витрат відповідно до сучасних систем управління операційними витратами та створити інформаційну базу. Це необхідно для того, щоб правильно та вчасно зреагувати на зміни витрат на підприємстві і відповідно до цього прийняти необхідні рішення;

- проведення нормування витрат. Це робиться для того, щоб визначити граничні розміри окремих видів витрат;

- аналіз витрат. Це дасть змогу підприємству оцінити стан своїх витрат, а також оцінити ступінь раціоналізації здійснених витрат.

Ще одним завданням, що сприяє ефективному функціонуванню ТОВ «Пластика ПП», є оптимізація витрат. Для ТОВ «Пластика ПП» були запропоновані наступні заходи щодо оптимізації витрат:

1. Підвищення технічного рівня виробництва, яке забезпечується впровадженням нової, прогресивної технології, застосуванням нових видів сировини і матеріалів; використанням інноваційної техніки та обладнання; автоматизацією і механізацією виробничих процесів.

2. Вдосконалення організації виробництва і праці за рахунок зміни форм і методів праці, вдосконалення апарату управління, скорочення витрат на нього, а також зниження транспортних витрат.

3. Зміна обсягу і структури продукції. Це зміна номенклатури і асортименту; зниження матеріаломісткості і трудомісткості продукції.

4. Поліпшення використання природних ресурсів, застосування більш дешевих матеріалів, повторне їх використання, безвідходні технології виробництва.

5. Введення і освоєння нових цехів, виробництв і виробничих одиниць, диверсифікація виробництва.

6. Використання альтернативних методів зниження витрат: розмежування витрат на виробництво нестандартної продукції і продукції вищої якості; застосування єдиної системи калькулювання витрат на всіх стадіях життєвого циклу продукції; чітке виділення витрат на управління, підготовку і оновлення процесу виробництва і т.д.

7. Вивчення причин браку та зниження собівартості за рахунок скорочення втрат від браку і інших непродуктивних витрат, що дасть можливість скорочення і більш раціонального використання відходів виробництва.

Основною складовою підприємства в системі управління витратами є саме механізми управління витратами компанії, де собівартості продукції та розподілу загальних витрат на змінні та постійні привертається найбільша увага.

Базуючись на проведеному аналізі в межах ТОВ «Пластика ПП» доцільно використовувати нормативну собівартість продукції за плановою номенклатурою, асортиментом та нормативами станом на початок планового періоду, при цьому використовуючи механізм калькулювання витрат на основі “директ-костінгу”, а саме, застосовуючи метод розрахунку “величини покриття” чи “точки беззбитковості”.

В рамках цього було запропоновано два проектних рішення та модель

оптимізації витрат, які повинні значно покращити ситуацію на нашому підприємстві:

3. Проект зниження частки матеріальних витрат у вартості продукції.

4. Проект встановлення виробничої екструзійної лінії для автоматизації процесу виготовлення виробів з полівінілхлориду.

В результаті впровадження даних рішень ТОВ «Пластика ПП» отримало чистий додатковий прибуток в розмірі 288,04 тис. грн.

Пошук можливих резервів зниження витрат виробництва доводить, що резерви – це не тільки зниження збитків при використанні ресурсів, але і невикористані можливості зниження витрат. Тому, скорочення розриву між досягнутим рівнем використання ресурсів і можливим рівнем, виходячи із оптимізації їх суми, сприятиме покращенню виробничого потенціалу ДП «Палац спорту».

Для оптимізації витрат ТОВ “Пластика ПП” було сформовано задачу на знаходження мінімального значення функції цілі при заданих обмеженнях. Для цього було знайдено рівняння функції загальних витрат за допомогою побудови графіку залежності функції загальних витрат від змінних та постійних витрат. Задача була вирішена за допомогою симплексного і геометричного методів математичного програмування. Рішення симплексним і графічним методами збігаються, це є свідченням правильності вирішення даної задачі.

Внаслідок розрахунку даної моделі було встановлено прогнозований обсяг змінних та постійних витрат на наступний період (рік), що буде мати значення 4469,33 тис. грн. і 1176,43 тис. грн. відповідно. Загальна сума витрат буде становити 5645,76 тис. грн., що відповідає плановій точці беззбитковості. Слід дотримуватися цих планових показників, щоб вийти на поріг рентабельності фінансово-господарської діяльності, для цього необхідно оперативне коригування змінних та постійних витрат.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П. М., Лисенко, Л. В., Герасимчук, С. І. Формування механізмів управління державними закупівлями в Україні. Економічний простір. 2018. Випуск 132. С. 7–21.
2. Богомолова І. О., Іванов В. Ю. Формування системи управління витратами на підприємстві. Економічний часопис-XXI. 2017. № 3-4. С. 54– 57.
3. Важливість управління витратами для бізнесу, URL: https://enterslice.com/learning/cost-management-for-business/
4. Васюта В., Ткаченко А., Разно М. Економіка українського бізнесу в сучасних умовах. Галицький економічний вісник. 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 138-145.
5. Гетьман Т. М. Управління витратами на підприємстві : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2015. 160 с.
6. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 534 с. URL: https://bookzone.com.ua/ books/73598-upravlinskiy-oblik-pidruchnik/
7. Гриценко Л. Л., Боярко І. М., Шамкало К. Ю. Методи та методики аналізу фінансового стану: особливості використання для малих підприємств. Вісник Університету банківської справи. 2019. № 2-3 (35-36). С. 108-115.
8. Гура І. О. Методика аналізу та оцінки ризиків управління проектами. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. Вип. 2. С. 183–187.
9. Гура І. О. Методика оцінки ризиків підприємства з використанням дискретної мультикритеріальної моделі. Економіка: реалії часу. 2018. № 3 (33). С. 56–64.
10. Гура І. О., Качмар Н. В. Методи визначення ризиків на підприємствах з використанням мультикритеріальної оцінки. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 3 (19). С. 52–57.

11. Гура І. О., Качмар Н. В. Оцінка ризиків в управлінні проектами на основі аналізу мультикритеріальних моделей. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Технології та дизайн. 2017. Вип. 6 (96). С. 37–43.
12. Гура І. О., Качмар Н. В. Сучасні методи визначення економічних ризиків в управлінні підприємствами. Науковий вісник Національного гірничого університету. 2015. № 6. С. 22–27.
13. Данилов О. Д., Романова, Н. А. Управління фінансовою безпекою підприємства: сутність та основні напрями вдосконалення. Фінансовокредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 1. С. 130–137.
14. Данілов О. Д. Роль системного підходу в управлінні фінансовоекономічною безпекою підприємств. Бізнес Інформ. 2018. Випуск 10. С. 44– 50.
15. Данілов О. Д., Кучеренко В. П. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства. Управління інвестиціями та фінансові інновації. 2018. Випуск 15 (4). С. 112–121.
16. Данілов О. Методологічні основи управління фінансово-економічною безпекою підприємств. Економічні аннали-ХХІ. 2019. Випуск 174 (3-4). С. 18–22.
17. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. Приазовський економічний вісник. Секція 4. Економіка та управління підприємствами. 2018. Випуск 1 (06). С. 31-36.
18. Дуброва Н.П., Глущенко Т.В., Уманська А.С. Організація системи управління витратами на підприємстві. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. № 3 (43), 2 т. С. 53-55
19. Жеребченко Н. В. Системи управління витратами на підприємстві. Економіка. Фінанси. Право. 2016. № 6. С. 100–104.

20. Завгородній В. М., Морозова, А. А. Методика відбору та експертна оцінка перспективних інноваційних проектів. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2018. Випуск 203. С. 16–23.
21. Колесник С. Г. Основи управління витратами на підприємстві : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2018. 164 с.
22. Латишева О. В., Касьянюк С. В., Мілявський М. Ю. Визначення особливостей управління витратами в системі формування стратегії економічної безпеки та сталого розвитку вітчизняних підприємств. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 7. С. 15-20.
23. Маліновська І. Оптимізація структури витрат як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. Ефективність бізнесу в умовах трансформації економіки. URL: http://conf-cv.at.ua/forum/50-415-1
24. Маркіна І.А., Лень В.В., Шапка В.О. Управління витратами як фактор підвищення економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2019. № 3. С. 83–88.
25. Павлова С. І. Метод таргет-костингу як прогресивний метод цільового стратегічного управління витратами. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. №10. С. 56–58.
26. Панасенко О. В. Управління витратами на підприємстві. Економічний аналіз. 2016. № 2. С. 75–80.
27. Пушкар М. І. Фінансова звітність: зміст, методика складання та аналіз. Київ : КНЕУ. 2017. 154 с.
28. Самойленко О. В. Системи управління витратами на підприємстві. Наукові праці ДонНТУ, Серія економічна. 2017. № 3 (28). С. 100–107.
29. Стефанишина Н. І. Управління витратами на підприємстві : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 232 с.
30. Сусіденко О.В. Формування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: за спец. 08.00.04 — економіка та управління підприємствами / ДВНЗ

Хмельницький національний ун-т, Хмельницький, 2015. 220 с. URL: http://www.khnu.km.ua/root/res/2-21- 15-10.pdf

31. Українець М., Собчук М., Семчук І. Шляхи вдосконалення системи управління витратами на підприємстві. Шляхи активізації інноваційної діяльності в освіті, науці, економіці: матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. [м. Вінниця, 12 квітня 2016 р.]: у 2-х т. / орг. ком. : А. І. Крисоватий, З.-М. В. Задорожний, Б. В. Погріщук [та ін.]. Вінниця: ВННІЕ ТНЕУ, 2016. Т. 2, ч. 2. С. 11
32. Управління витратами підприємств в умовах невизначеності. Анастасія Пилипенко, Жанна Жигалкевич, URL: https://orcid.org/0000-0002-5847-1302http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/271697
33. Фінанси підприємств: підручник / В. В. Сокуренко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко; за заг. ред. В. В. Сокуренка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків: ХНУВС, 2022. 292 с
34. Фокін О. К. Загальні положення аналізу витрат виробництва промислового підприємства. Економічний простір. 2019. № 148. С. 144-157.
35. Фостолович В. А., Сімаков О. О. Місце управління витратами в сучасній системі управління підприємством. Економіка та держава. 2019. № 10. С. 36-45.
36. Фостоловчи В.А., Фостолович Р.С. Інформаційні ресурси при формуванні собівартості продукції в системі управління підприємством. Ефективна економіка. 2018. №9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/ 9_2018/162.pdf
37. Чернишова Л.І., Дженкова А.С. Особливості формування системи управління витратами вітчизняних підприємств. Інноваційна економіка. 2016. № 3 (52). С. 61–68.
38. Чичуліна К. В., Петровець О. С. Удосконалення системи управління витратами на сільськогосподарських підприємствах. Ефективна

економіка. 2015. № 5. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4062 (дата звернення: 05.04.2023)

39. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, 2017. – 166 с. URL: https://xn--e1ajqk.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/Upravlyannya-vitratami-CHorna-M.-V..pdf
40. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навчальний посібник. Харків : ХДУХТ, 2017. 166 с.
41. Шубіна Г. І., Гаєва Т. М. Системи управління витратами на підприємстві: методи та практика. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2018. № 5. С. 25– 29.
42. Шуміло О. С., Пакуліна А. А., Далудіна І. В. Теоретичні аспекти управління витратами на підприємстві. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 306–311. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-306-311
43. Ясінська А. І. Фінансова безпека підприємства як важлива складова його ефективного функціонування. Бізнес Інформ. 2018. № 10. С. 201–205.
44. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. № 3. С. 173-180.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2023 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:		375	716	0
первісна вартість		2331	1192	0
накопичена амортизація		1956	476	0
Незавершені капітальні інвестиції		17905	18754	0
Основні засоби:		42008	175872	0
первісна вартість		75834	202252	0
знос		33826	25380	0
Інвестиційна нерухомість:		0	0	0
первісна вартість		0	0	0
знос		0	0	0
Довгострокові біологічні активи:		0	0	0
первісна вартість		0	0	0
накопичена амортизація		0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		0	0	0
інші фінансові інвестиції		0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість		0	0	0
Відстрочені податкові активи		1216	0	0
Гудвіл		0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати		0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах		0	0	0
Інші необоротні активи		105	117	0
Усього за розділом I		61609	195459	0
II. Оборотні активи				
Запаси		63102	14560	0
Виробничі запаси		27233	10701	0
Незавершене виробництво		35855	3835	0
Готова продукція		0	0	0
Товари		14	24	0
Поточні біологічні активи		0	0	0
Депозити перестрахування		0	0	0
Векселі одержані		0	0	0
Дебіторська заборгованість за		165859	149457	0

продукцію, товари, роботи, послуги				
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами		2423	887	0
з бюджетом		2279	44034	0
у тому числі з податку на прибуток		0	0	0
з нарахованих доходів		0	0	0
із внутрішніх розрахунків		0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість		0	2	0
Поточні фінансові інвестиції		0	0	0
Гроші та їх еквіваленти		3415	3564	0
Готівка		0	0	0
Рахунки в банках		0	0	0
Витрати майбутніх періодів		0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах		0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов’язань		0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат		0	0	0
резервах незароблених премій		0	0	0
інших страхових резервах		0	0	0
Інші оборотні активи		65	12	0
Усього за розділом II		237143	212516	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		0	0	0
Баланс		298752	407975	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал		1210	1210	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу		0	0	0
Капітал у дооцінках		0	121136	0
Додатковий капітал		0	0	0
Емісійний дохід		0	0	0
Накопичені курсові різниці		0	0	0
Резервний капітал		-1994	-2208	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		202562	244111	0
Неоплачений капітал		(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал		(0)	(0)	(0)
Інші резерви		0	0	0
Усього за розділом I		201778	364249	0
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				

Відстрочені податкові зобов’язання		0	22122	0
Пенсійні зобов’язання		0	0	0
Довгострокові кредити банків		0	0	0
Інші довгострокові зобов’язання		3520	3839	0
Довгострокові забезпечення		0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу		0	0	0
Цільове фінансування		0	0	0
Благодійна допомога		0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:		0	0	0
резерв довгострокових зобов’язань; (на початок звітного періоду)		0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)		0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)		0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)		0	0	0
Інвестиційні контракти;		0	0	0
Призовий фонд		0	0	0
Резерв на виплату джек-поту		0	0	0
Усього за розділом II		3520	25961	0
III. Поточні зобов’язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків		0	0	0
Векселі видані		0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов’язаннями		391	427	0
за товари, роботи, послуги		8920	3002	0
за розрахунками з бюджетом		11158	12158	0
за у тому числі з податку на прибуток		0	0	0
за розрахунками зі страхування		360	168	0
за розрахунками з оплати праці		3070	1997	0
за одержаними авансами		69539	0	0
за розрахунками з учасниками		0	0	0
із внутрішніх розрахунків		0	0	0
за страховою діяльністю		0	0	0
Поточні забезпечення		0	0	0
Доходи майбутніх періодів		0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків		0	0	0
Інші поточні зобов’язання		16	15	0
Усього за розділом III		93454	17767	0
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду		0	0	0
Баланс		298752	407977	0

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2023 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	581641	1272543
Чисті зароблені страхові премії	0	0
Премії підписані, валова сума	0	0
Премії, передані у перестрахування	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(508622)	(1071729)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	0	0
Валовий: прибуток	73019	200814
Валовий: збиток	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	0	0
Інші операційні доходи	686	1846
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0
Адміністративні витрати	(16781)	(16053)
Витрати на збут	(11744)	(17071)
Інші операційні витрати	(10811)	(8674)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	34369	160862
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	0	0
Інші фінансові доходи	3020	395

Інші доходи	0	0
Дохід від благодійної допомоги	0	0
Фінансові витрати	(425)	(331)
Втрати від участі в капіталі	(0)	(0)
Інші витрати	(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	36964	160926
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-12165	-35800
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	24799	125126
Чистий фінансовий результат: збиток	(0)	(0)

ДОДАТОК В

Баланс станом на 2022 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість		1040	375
- первісна вартість		2261	2331
- накопичена амортизація		(1221)	(1956)
Незавершене будівництво		16318	17608
Основні засоби:			
- залишкова вартість		42711	41441
- первісна вартість		70791	75267
- знос		(28080)	(33826)
Довгострокові біологічні активи:			
- справедлива (залишкова) вартість		0	0
- первісна вартість		0	0
- накопичена амортизація		(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		0	0
- інші фінансові інвестиції		0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість		0	0
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості		0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості		0	0
Знос інвестиційної нерухомості		(0)	(0)
Відстрочені податкові активи		647	556
Гудвіл		0	0
Інші необоротні активи		92	105
Гудвіл при консолідації		0	0
Усього за розділом I		59039	61609
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси		16675	27233
Поточні біологічні активи		0	0
Незавершене виробництво		35128	35855
Готова продукція		0	0
Товари		129	14
Векселі одержані		0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість		347	165859
- первісна вартість		544	165941
- резерв сумнівних боргів		(197)	(82)
Дебіторська заборгованість за рахунками:			

- за бюджетом		13761	6190
- за виданими авансами		1000	2423
- з нарахованих доходів		0	0
- із внутрішніх розрахунків		0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість		1000	0
Поточні фінансові інвестиції		0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті		929	3415
- у т.ч. в касі		0	0
- в іноземній валюті		0	0
Інші оборотні активи		8	65
Усього за розділом II		75621	237143
III. Витрати майбутніх періодів		0	0
IV. Необоротні активи та групи вибуття		0	0
Баланс		136450	298752

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал		1210	1210
Пайовий капітал		0	0
Додатковий вкладений капітал		0	0
Інший додатковий капітал		0	0
Резервний капітал		0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		76642	202308
Неоплачений капітал		(0)	(0)
Вилучений капітал		(0)	(0)
Накопичена курсова різниця		0	0
Усього за розділом I		77852	202618
Частка меншості		0	0
II. Забезпечення наступних виплат та платежів			
Забезпечення виплат персоналу		0	0
Інші забезпечення		0	0
Сума страхових резервів		0	0
Сума часток перестраховиків у страхових резервах		0	0
Цільове фінансування		0	0
З рядка 420 графа 4 Сума благодійної допомоги (421)		0	
Усього за розділом II		0	0
III. Довгострокові зобов’язання			
Довгострокові кредити банків		0	0
Інші довгострокові фінансові зобов’язання		0	0
Відстрочені податкові зобов’язання		0	0
Інші довгострокові зобов’язання		1287	1371
Усього за розділом III		1287	1371
IV. Поточні зобов’язання			

Короткострокові кредити банків		0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями		165	176
Векселі видані		0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги		34924	8920
Поточні зобов’язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів		3589	69539
- з бюджетом		9004	15069
- з позабюджетних платежів		0	0
- зі страхування		318	360
- з оплати праці		2628	3070
- з учасниками		0	0
- із внутрішніх розрахунків		0	0
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу		0	0
Інші поточні зобов'язання		18	16
Усього за розділом IV		50646	97150
V. Доходи майбутніх періодів		0	0
Баланс		136450	298752

ДОДАТОК Д

Звіт про фінансові результати за 2022 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		1493100	0
Податок на додану вартість		220557	0
Акцизний збір		(0)	(0)
		(0)	(0)
Інші вирахування з доходу		(0)	(0)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		1272543	0
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		(1071729)	(0)
Валовий прибуток:			
- прибуток		200814	0
- збиток		(0)	(0)
Інші операційні доходи		1549	0
У т.ч. дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності		0	0
Адміністративні витрати		(16053)	(0)
Витрати на збут		(17071)	(0)
Інші операційні витрати		(8674)	(0)
У т.ч. витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності		(0)	(0)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток		160565	0
- збиток		(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі		0	0
Інші фінансові доходи		395	0
Інші доходи		0	0
З рядка 130 графа 3 Дохід, пов'язаний з благодійною допомогою (131)		0	
Фінансові витрати		(331)	(0)
Втрати від участі в капіталі		(0)	(0)
Інші витрати		(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті		0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			

- прибуток		160629	0
- збиток		(0)	(0)
У т.ч. прибуток від припиненої діяльності та/або прибуток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття у наслідок припинення діяльності		0	0
У т.ч. збиток від припиненої діяльності та/або збиток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття у наслідок припинення діяльності		(0)	(0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності		(35863)	(0)
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності		0	0
Чистий:			
- прибуток		124766	0
- збиток		(0)	(0)
Забезпечення матеріального заохочення		0	0

ДОДАТОК Ж

Баланс станом на 2021 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість		0	0
- первісна вартість		0	0
- накопичена амортизація		(0)	(0)
Незавершене будівництво		20151	18743
Основні засоби:			
- залишкова вартість		37339	39823
- первісна вартість		93057	99440
- знос		(55718)	(59617)
Довгострокові біологічні активи:			
- справедлива (залишкова) вартість		0	0
- первісна вартість		0	0
- накопичена амортизація		(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		0	0
- інші фінансові інвестиції		566	373
Довгострокова дебіторська заборгованість		100	100
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості		0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості		0	0
Знос інвестиційної нерухомості		(0	(0)
Відстрочені податкові активи		0	0
Гудвіл		0	0
Інші необоротні активи		0	0
Гудвіл при консолідації		0	0
Усього за розділом I		58156	59039
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси		17032	19369
Поточні біологічні активи		0	0
Незавершене виробництво		12635	35128
Готова продукція		917	917
Товари		1017	991
Векселі одержані		0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість		16224	544
- первісна вартість		16224	544
- резерв сумнівних боргів		(0)	(0)
Дебіторська заборгованість за рахунками:			

- за бюджетом		10044	8155
- за виданими авансами		1943	1155
- з нарахованих доходів		0	0
- із внутрішніх розрахунків		0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість		1795	2845
Поточні фінансові інвестиції		0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті		659	929
- у т.ч. в касі		1	0
- в іноземній валюті		0	0
Інші оборотні активи		6775	5588
Усього за розділом II		69041	75621
III. Витрати майбутніх періодів		2037	1790
IV. Необоротні активи та групи вибуття		0	0
Баланс		129234	136450

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал		1210	1210
Пайовий капітал		0	0
Додатковий вкладений капітал		0	0
Інший додатковий капітал		48756	48756
Резервний капітал		0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		-51873	38204
Неоплачений капітал		(0)	(0)
Вилучений капітал		(0)	(0)
Накопичена курсова різниця		0	0
Усього за розділом I		-1907	88170
Частка меншості		0	0
II. Забезпечення наступних виплат та платежів			
Забезпечення виплат персоналу		0	0
Інші забезпечення		0	0
Сума страхових резервів		0	0
Сума часток перестраховиків у страхових резервах		0	0
Цільове фінансування		0	0
З рядка 420 графа 4 Сума благодійної допомоги (421)		0	
Усього за розділом II		0	0
III. Довгострокові зобов’язання			
Довгострокові кредити банків		0	0
Інші довгострокові фінансові зобов’язання		0	0
Відстрочені податкові зобов’язання		0	0
Інші довгострокові зобов’язання		0	0
Усього за розділом III		0	0

IV. Поточні зобов’язання			
Короткострокові кредити банків		75013	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями		0	0
Векселі видані		0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги		30082	34924
Поточні зобов’язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів		16	3035
- з бюджетом		305	9070
- з позабюджетних платежів		0	0
- зі страхування		204	318
- з оплати праці		480	715
- з учасниками		0	0
- із внутрішніх розрахунків		0	0
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу		0	0
Інші поточні зобов'язання		25041	218
Усього за розділом IV		131141	48280
V. Доходи майбутніх періодів		0	0
Баланс		129234	136450

ДОДАТОК И

Звіт про фінансові результати за 2021 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		884422	452592
Податок на додану вартість		121731	67589
Акцизний збір		(0)	(0)
		(0)	(0)
Інші вирахування з доходу		(16296)	(0)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		746395	385003
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		(595564)	(350796)
Валовий прибуток:			
- прибуток		150831	34207
- збиток		(0)	(0)
Інші операційні доходи		18917	9564
У т.ч. дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності		0	0
Адміністративні витрати		(14252)	(12110)
Витрати на збут		(8343)	(8169)
Інші операційні витрати		(22619)	(12590)
У т.ч. витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності		(0)	(0)
Фінансові результати від операційної діяльності:			
- прибуток		124534	10902
- збиток		(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі		0	0
Інші фінансові доходи		1686	0
Інші доходи		39416	4782
З рядка 130 графа 3 Дохід, пов'язаний з благодійною допомогою (131)		0	
Фінансові витрати		(9223)	(22854)
Втрати від участі в капіталі		(0)	(0)
Інші витрати		(38566)	(5441)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті		0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			

- прибуток		117847	0
- збиток		(0)	(12611)
У т.ч. прибуток від припиненої діяльності та/або прибуток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття у наслідок припинення діяльності		0	0
У т.ч. збиток від припиненої діяльності та/або збиток від переоцінки необоротних активів та групи вибуття у наслідок припинення діяльності		(0)	(0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності		(25012)	(3)
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності		0	0
Чистий:			
- прибуток		92835	0
- збиток		(0)	(12614)
Забезпечення матеріального заохочення		0	0